

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки

(інститут)

Фінансово-економічний факультет

(факультет)

Кафедра туризму та економіки підприємства

(повна назва)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра
(бакалавра, магістра)

студентки **Романко Олени Олександрівни**

(ПІБ)

академічної групи **242-203-1**

(шифр)

спеціальності **242 Туризм**

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою **«Туризм»**

(офіційна назва)

на тему «Організація та проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ»

(назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Герасименко Т.В.			
розділів:				
1. Аналітичний	Герасименко Т.В.			
2. Проєктний	Герасименко Т.В.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Безугла Л.С.			

Дніпро
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри туризму та
економіки підприємства
(повна назва)

_____ БЕЗУГЛА Л.С.

(підпис) (прізвище, ініціали)

«___» _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавра
(бакалавра, магістра)

студенці Романко О.О. академічної групи 242-20з-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 242 Туризм

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Туризм»

(офіційна назва)

на тему «Організація та проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 31.05.2024 р. № 516-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
Аналітичний	Оцінка стану туристичної діяльності на території Новомосковського району	13.05.2024р. – 08.06.2024 р.
Проектний	Активізація туристичної діяльності у Новомосковському районі за рахунок проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»	09.06.2024 р. – 23.06.2024 р.
Оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра		24.06.2024 р. – 30.06.2024 р.

Завдання видано _____
(підпис керівника)

Герасименко Т.В.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі 13.05.2024 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 01.07.2024 р.

Прийнято до виконання _____
(підпис студента)

Романко О.О.
(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОЦІНКА СТАНУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ НОВОМОСКОВСЬКОГО РАЙОНУ	7
1.1. Сучасний стан туристичної діяльності у Новомосковському районі	7
1.2. Аналіз культурно-пізнавального та подієвого туризму на території Новомосковського району	17
1.3. Миколаївський розпис – нематеріальна культурна спадщина Дніпропетровського регіону	24
РОЗДІЛ 2. АКТИВІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У НОВОМОСКОВСЬКОМУ РАЙОНІ ЗА РАХУНОК ПРОВЕДЕННЯ ЕТНОФЕСТИВАЛЮ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ РОЗПИС»	34
2.1. Соціальне дослідження необхідності проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ	34
2.2. Організація етнофестивалю «Миколаївський розпис»	41
2.3. Аналіз витрат та соціально-економічної ефективності проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»	54
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Політика міст сьогодні все більше пов'язана із формуванням іміджу території. Місту необхідно мати власне обличчя, насамперед, для реалізації економічних, культурних та соціальних потреб, а також, щоб стати більш привабливим для туристів. Бути креативним – один із багатьох способів на шляху до конкурентоспроможності. Для того, щоб території набути такої якості, необхідно знайти та задіяти її міські культурні (насамперед) ресурси.

Актуальним стає зосередження на історії міста, на його духовних активах, що виражаються у взаємодії інститутів культури та безпосередньо самих городян. Саме такою формою креативності у масштабі міста стає традиція масових заходів – фестивалів.

Фестивалі можуть ставати брендом міста, тим більше, якщо вони будуть засновані на унікальних ресурсах культури міста. Такі фестивалі забезпечать створення об'єднання (ком'юніті) городян та туристів. А існуючі об'єкти міського простору – середовищем прояву креативності. Будь-яке місто має власну оригінальність у культурному сенсі, стає важливим знайти спосіб переосмислити це і реалізувати як конкурентну перевагу у порівнянні з іншими містами [1].

Для міста проведення великого фестивалю дозволяє отримати додаткові джерела доходу, якщо традиційні джерела поки що не дають бажаного фінансового результату. Фестиваль може стати потужним інструментом відновлення міста через культуру. Проведення етнофестивалю сприятиме активізації місцевої громади, залучаючи мешканців до організації та участі в заходах. Це сприятиме зміцненню соціальних зв'язків та підвищенню рівня соціальної згуртованості. Фестиваль стане платформою для обміну досвідом, взаємодії та співпраці між різними групами населення.

Актуальність, теоретична і практична значущість вказаних питань зумовили вибір теми, мету й завдання кваліфікаційної роботи бакалавра.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є розробка та оцінка ефективних заходів щодо організації та проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у місті Новомосковськ, спрямованих на збереження культурної спадщини, розвиток культурно-пізнавального туризму, підвищення соціальної згуртованості та економічної активності в регіоні.

Досягнення мети обумовило необхідність вирішення таких **завдань**: дослідити сучасний стан туристичної діяльності у Новомосковському районі; проаналізувати культурно-пізнавального та подієвого туризму на території Новомосковського району; дослідити феномен Миколаївського розпису як об'єкт нематеріальної культурної спадщини Дніпропетровського регіону; визначити за допомогою соціального дослідження необхідності проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ; проаналізувати етапи організації етнофестивалю «Миколаївський розпис»; визначити необхідні витрати та соціально-економічну ефективність проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ.

Об'єкт дослідження – процес організації та проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у місті Новомосковськ, який включає планування, підготовку, реалізацію заходів та їх вплив на місцеву громаду, економіку та культурне життя регіону.

Предмет дослідження – організаційно-методичні аспекти проведення етнофестивалю.

У процесі роботи використано такі **методи**: аналіз та синтез – для обґрунтування етапів організації етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ; статистичний аналіз – під час вивчення, порівняння, групування, оцінки та інтерпретації фактичних матеріалів; системного підходу – під час обґрунтування системи показників для визначення соціально-економічної ефективності проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ.

Апробація результатів. Результати дослідження опубліковані у Матеріалах II Міжнародної науково-практичної конференції: Відновлення

України та її регіонів в контексті глобальних трендів: управління, адміністрування та забезпечення 23–24 трав. 2024 р. за темою: «Фестиваль як інструмент повоєнного оновлення міста новомосковськ через культуру» [9].

Практичне значення полягає в тому, що проведені розрахунки демонструють, що економічний ефект від організації етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ є значним. За підтримки місцевої влади та залучених спонсорів, загальні інвестиції в проведення фестивалю складають 168,3 тис. грн, з яких 100 тис. грн очікується як спонсорська допомога. Водночас, організація та проведення фестивалю дозволяють повернути в бюджет міста 175 тис. грн у вигляді додаткових податків.

Цей показник свідчить про високий рівень економічної віддачі від інвестицій, що не лише покриває витрати, але й забезпечує прибуток для місцевого бюджету. Додаткові податкові надходження формуються за рахунок активізації місцевого бізнесу, збільшення туристичних потоків та зростання попиту на товари та послуги під час проведення фестивалю.

Інформаційною базою дослідження стали праці провідних вітчизняних та закордонних вчених з питань розвитку культурно-пізнавального туризму регіону, проведення фестивалів, нормативні документи, програми та стратегії розвитку територій (міста Новомосковськ, Новомосковського району, Дніпропетровської області); історичні документи, що зберігаються в архівах міста Новомосковськ; етнографічні дослідження, що описують традиції, звичаї та побут місцевих мешканців; опитування мешканців Новомосковська щодо їхньої обізнаності та ставлення до організації етнофестивалю «Миколаївський розпис»; вивчення досвіду організації подібних фестивалів у інших містах України та за кордоном; оцінка можливих джерел фінансування проєкту.

Структура роботи. Відповідно до мети, завдань та логіки дослідження кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 61 сторінку, 13 рисунків, 10 таблиць, містить 35 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНКА СТАНУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ НОВОМОСКОВСЬКОГО РАЙОНУ

1.1. Сучасний стан туристичної діяльності у Новомосковському районі

Розвиток туризму у місті Новомосковськ та у Новомосковському районі може стати важливим чинником економічного зростання та підвищення привабливості регіону для відпочивальників та туристів. Історична спадщина, пов'язана з козацькою епохою та іншими значними подіями, створює унікальну основу для розвитку туристичного напрямку.

Для ефективного розвитку туризму важливо створити розвинуту інфраструктуру, яка включатиме готельні комплекси, ресторани, розважальні заклади, туристичні агентства та інші супутні послуги. Розвиток цих секторів дозволить задовольняти різноманітні потреби як місцевих мешканців, так і туристів [20].

Однак необхідно також звернути увагу на створення та популяризацію туристичних маршрутів, які б включали в себе історичні пам'ятки, природні красиві місця, традиційні звичаї та фольклор. Це дозволить залучити увагу до унікальності регіону та створить можливості для розвитку туристичних послуг [13, 15].

Для досягнення успіху в розвитку туризму важливо також враховувати потреби та інтереси туристів, проводячи дослідження їхніх вподобань та пропозицій. Крім того, необхідно активно працювати над підвищенням культурного рівня та освіченості населення щодо туристичної діяльності та її важливості для економічного розвитку району [29].

Зрештою, спільні зусилля влади, бізнесу та громадськості сприятимуть створенню благоприємного туристичного середовища, яке приверне увагу до

міста Новомосковськ та сприятиме його подальшому розвитку та процвітанню [22].

Розвиток туризму та його інфраструктурне забезпечення наразі є актуальним питанням і важливою перспективою для Новомосковського району. Туристично-рекреаційний потенціал Новомосковського району є системою закладів і підприємств з організації надання туристичних послуг. Функції з керування, організації та координування туристично-рекреаційної діяльності покладено на структурний підрозділ Управління культури, спорту та туризму виконавчого комітету Новомосковської міської ради.

Розвиток туризму у Новомосковському районі сприяє розширенню його туристичного потенціалу та привертає увагу до різноманітних видів туризму. Визначення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України пріоритетних напрямків туризму та рекреації у районі дозволяє зорієнтуватися на основні сфери, які мають потенціал для розвитку. Однак, останнім часом, в районі виникає інтерес до інших видів туризму, що сприяє розширенню можливостей для подорожей та відпочинку:

1. Екологічний (зелений) туризм стає все більш популярним, оскільки гості та мешканці цінують природні локації та місцеві екосистеми.

2. Спортивний туризм пропонує можливості для активного відпочинку, включаючи індивідуальні та командні види спорту, спортивні заходи та змагання.

3. Подієвий туризм охоплює різноманітні культурні, спортивні, історичні та мистецькі події, які привертають увагу гостей та туристів.

4. Релігійний туризм полягає у відвідуванні релігійних місць та пам'яток, які мають історичне та культурне значення.

5. Лікувально-оздоровчий туризм включає в себе лікувальні та рекреаційні заклади, спрямовані на поліпшення здоров'я та відновлення сил.

6. Навчальний туризм надає можливості для навчання та професійного розвитку через короткострокові програми та тренінги.

7. Природничий туризм охоплює об'єкти природно-заповідного фонду та дозволяє відвідувачам насолоджуватися унікальною природою та біорізноманіттям району.

8. Етнографічний туризм дозволяє вивчати народну українську творчість та традиції через відвідування осередків народної культури.

9. Урбаністичний туризм пропонує відвідування об'єктів та комплексів західноєвропейської архітектури, які мають історичне значення.

10. Патріотичний туризм спонукає до відвідування виставок та подій, спрямованих на відзначення та вшанування історичних подій та культурних цінностей [11].

Всі ці види туризму мають великий потенціал для розвитку в Новомосковському районі та можуть сприяти як туристичному, так і економічному зростанню регіону. Туристична інфраструктура характеризує наступні дані про кількість суб'єктів туристичної діяльності на території Новомосковського району, станом на 01.01.2024 р. складала 10 закладів, із них: 1 туристичний оператор та більше 10 туристичних агентів [32].

Загальний дохід суб'єктів туристичної діяльності Новомосковського району становить більше 3000 тис. грн, із них – більше 1500 тис. грн було отримано туристичними агентами – фізичними особами-підприємцями.

Такі дані є обнадійливими, оскільки вони свідчать про потенціал та активність у туристичній сфері Новомосковського району. Наявність 10 закладів туристичної діяльності, включаючи туристичний оператор та туристичні агенти, свідчить про наявність певного рівня інфраструктури для залучення та обслуговування туристів.

Значна частка доходу, отриманого суб'єктами туристичної діяльності, сприяє економічному розвитку району та створенню нових робочих місць. Особливо важливо, що значна частина доходу генерується туристичними агентами, що свідчить про активну роль малих підприємців у розвитку туризму [18].

Для подальшого розвитку туризму в районі можна розглянути такі заходи, як розширення туристичної інфраструктури, покращення якості туристичних послуг, проведення маркетингових заходів для просування туристичних маршрутів та подій, а також співпрацю з місцевими громадами та організаціями для підтримки та розвитку туристичних проєктів [16]. Такі заходи сприятимуть подальшому зростанню туристичної привабливості району та збільшенню його доходів від туристичної діяльності.

Пріоритетним напрямом розвитку туристичної діяльності є важливий чинник утворення додаткових робочих місць у громадах та підвищення авторитету району в Дніпропетровській області [31].

Основною метою є створення умов для розвитку туристичної діяльності, яке сприятиме підвищенню обсягів податкових надходжень до бюджету та створенню нових робочих місць для мешканців громади.

Протягом 2021 р. було затверджено більше 30 цільових місцевих програм, у т.ч. в напрямку розвитку туризму чотири.

Програма з розвитку туристичної діяльності у Новомосковському районі була розроблена з ціллю відродити туризм та рекреацію в районі та перетворити їх у популярні види відпочинку. Щоб їх привабливість була не тільки в пізнавальному і розважальному аспекті, але й саме надійному засобу фізичного закалювання, розвитку і оздоровлення в будь-якому віці.

Очікування від реалізації програми: створення потужної туристичної галузі, збереження історико-культурної спадщини, піднесення духовного потенціалу суспільства.

Туризм у Новомосковському районі може стати сферою реалізації ринкових механізмів, джерелом поповнення місцевого бюджету податковими надходженнями, створення нових робочих місць у громадах, як потужний засіб духовного та культурного виховання громадян району, відтворення їх трудового потенціалу.

Головне призначення комплексу з розвитку туризму в місті та районі орієнтовано на відтворення народних промислів, що дасть можливість

відвідувачам безпосередньо приймати участь у історичних традиціях Самарського козацтва та українського народу загалом. Комплекс туристичного розвитку буде центром духовного відродження, провідних традицій козацтва, надасть можливість поєднати історію із сучасністю і повне уявлення про матеріальну і духовну культуру українського народу [32].

Тематичні заходи будуть відповідати вимогам шкільної освітньої програми, деталізувати і поширювати знання школярів з таких навчальних предметів, як історія, література, екологія, народознавство, православ'я [14].

Пріоритети розвитку туристичної діяльності:

- створення потужної туристичної сфери як вагомого джерела бюджетних податкових надходжень;
- сприяння поширенню позитивного іміджу міста та району за кордоном;
- презентація туристично-рекреаційного потенціалу міста та району на виставках різних рівнів, участь у конгресах, форумах та конференціях;
- інформаційне забезпечення діяльності у сфері туризму через поширення інформації про можливості туристичних послуг завдяки мережф Інтернет та виготовлення рекламних матеріалів, у т.ч. друкованих (буклетів, довідників);
- створення та просування бренду міста та району в сфері туризму та рекреації;
- використання засобів масової інформації, соціальних мереж для популяризації бренда міста та району;
- залучення громадськості до процесу створення конкурентоспроможної туристичної послуги [31].

Необхідно зазначити, що місто та район не має високої туристичної привабливості, але він є перспективним для розвитку внутрішнього та в'їзного туризму за окремими напрямками.

Все це свідчить про зацікавленість місцевих органів у розвитку туристичної галузі у регіоні [7].

Критерії досягнення розвитку туризму:

- підвищення іміджу міста Новомосковськ серед мешканців України та іноземних громадян;
- створення бази даних об'єктів туризму;
- формування попиту на туристичні послуги;
- підвищення обізнаності потенційних відвідувачів міста;
- збільшення кількості відвідувачів міста з метою туризму;
- збільшення кількості позитивних відгуків туристів [30].

Таблиця 1.1 – Перелік цільових програм з розвитку туризму в м. Новомосковськ

№ з/п	Назва програми	Термін дії програми
1	Програма охорони, збереження та використання об'єктів культурної спадщини м. Новомосковська	2021-2025 рр.
2	Програма розвитку туризму на 2014-2024 р.р.	2014-2024 рр.
3	Програма «Екологічне здоров'я мешканців м. Новомосковська»	2020-2024 рр.
4	Програма «Зелене майбутнє м. Новомосковська»	2020-2024 рр.

Джерело: складено автором за [26]

Програма охорони, збереження та використання об'єктів культурної спадщини міста Новомосковська є важливим інструментом для збереження та просування культурної та історичної цінності міста. Вона має на меті забезпечити адекватний захист та розвиток культурних об'єктів, збереження їх аутентичності та доступність для громадськості, основні напрями програми:

1. Інвентаризація та класифікація об'єктів культурної спадщини – проведення комплексного обстеження всіх об'єктів культурної спадщини в

місті для їхньої ідентифікації та класифікації. Створення реєстру культурної спадщини з визначенням її стану та потреб у збереженні.

2. Розробка стратегій збереження та реставрації – вивчення історії та архітектурних особливостей кожного об'єкта культурної спадщини. Розробка індивідуальних планів збереження та реставрації для кожного об'єкта з урахуванням його унікальних характеристик.

3. Створення нормативно-правової бази – розробка та впровадження місцевих нормативних актів, які регулюють збереження та використання об'єктів культурної спадщини. Забезпечення відповідності діяльності з охорони та збереження культурної спадщини законодавству України та міжнародним стандартам.

4. Стимулювання партнерських відносин – залучення громадськості, місцевих органів влади, бізнесу та активних громадських організацій до спільних зусиль з охорони та збереження культурної спадщини. Розвиток партнерських програм та проєктів, спрямованих на реставрацію та просування об'єктів культурної спадщини.

5. Програми освіти та свідомості – проведення освітніх заходів для місцевого населення з метою підвищення усвідомленості про значення та потребу в охороні культурної спадщини. Організація екскурсій та лекцій про історію та архітектуру об'єктів культурної спадщини.

6. Створення культурних програм та заходів – організація культурних заходів, фестивалів та виставок на базі об'єктів культурної спадщини з метою привертання уваги громадськості та підтримки цих об'єктів [32].

Програма охорони, збереження та використання об'єктів культурної спадщини міста Новомосковська має на меті забезпечити довгостроковий захист та просування цінностей минулого для майбутніх поколінь, зберігаючи тим самим унікальний культурний ландшафт міста.

Програма розвитку туризму в Новомосковську на період 2014-2022 рр. містить комплекс заходів і стратегічних напрямів для залучення туристів,

розвитку туристичної інфраструктури та підвищення привабливості міста як туристичного напрямку, складові цієї програми можуть включати наступне:

1. Створення туристичної інфраструктури – розвиток готельної бази та об'єктів розміщення для туристів у відповідності до потреб та вимог сучасного туристичного ринку. Розширення мережі кафе, ресторанів, магазинів і розважальних закладів, що обслуговують туристів.

2. Продвиження туристичного продукту – розробка та реалізація маркетингових стратегій для просування Новомосковська як туристичного напрямку. Участь у туристичних виставках, ярмарках та інших заходах для привертання уваги туристів.

3. Розвиток туристичних маршрутів та екскурсій – організація та підтримка туристичних маршрутів по історичних, культурних та природних пам'ятках міста та його околиць. Проведення тематичних екскурсій з професійними гідми та екскурсоводами.

4. Розвиток туристичної інфраструктури – вдосконалення дорожньої та транспортної інфраструктури для зручності переміщення туристів. Реконструкція та благоустрій об'єктів культурної спадщини, парків, скверів та інших туристично значущих місць.

5. Розвиток туристичних подій та заходів – організація та підтримка туристичних заходів, фестивалів, ярмарків та концертів, спрямованих на привертання туристів та створення позитивного іміджу міста. Проведення спортивних турнірів, культурних форумів та інших подій для активізації туристичного життя міста.

6. Збереження та просування культурної спадщини – охорона та реставрація історичних пам'яток та архітектурних об'єктів, що мають велику культурну цінність. Проведення культурних заходів, виставок та музейних експозицій для популяризації культурної спадщини міста [32].

Ця програма має на меті створення сприятливих умов для розвитку туризму в Новомосковську, збереження та використання його потенціалу для приваблення туристів і підтримки економічного розвитку міста.

Програма «Екологічне здоров'я мешканців м. Новомосковськ» має на меті створення сприятливих умов для забезпечення здорового середовища проживання та підвищення якості життя мешканців міста, основні напрямки програми наступні:

1. Моніторинг стану довкілля – проведення систематичного моніторингу якості повітря, води та ґрунтів в місті. Аналіз екологічних показників та ідентифікація джерел забруднення.

2. Зменшення забруднення – розробка та впровадження заходів для зменшення викидів шкідливих речовин у повітря та водойми. Підтримка та стимулювання екологічно чистих технологій та виробництв.

3. Санітарно-гігієнічні заходи – забезпечення належної санітарно-гігієнічної обробки та утилізації відходів. Контроль за додержанням санітарних норм та стандартів у житлових та громадських приміщеннях.

4. Освіта та інформаційна робота – проведення освітніх кампаній та заходів з підвищення екологічної свідомості серед мешканців. Розробка та розповсюдження інформаційних матеріалів про екологічні проблеми та способи їх вирішення.

5. Захист зелених зон та природних ресурсів – збереження та відновлення зелених насаджень та природних екосистем у місті. Протидія незаконному вирубуванню лісів та незаконній забудові на територіях екологічного значення.

6. Сприяння здоровому способу життя – розвиток спортивної та рекреаційної інфраструктури для стимулювання активного способу життя. Популяризація здорового харчування та екологічно чистих продуктів [32].

Програма «Екологічне здоров'я мешканців м. Новомосковська» спрямована на створення здорового та безпечного середовища для проживання, що сприятиме підвищенню загального рівня здоров'я та благополуччя мешканців міста.

Програма «Зелене майбутнє м. Новомосковська» спрямована на забезпечення сталого розвитку міста та збереження його природних ресурсів, основні напрями цієї програми наступні:

1. Збереження та розширення зелених зон – вивчення та ідентифікація зелених зон міста, включаючи парки, сквери, ліси та деревні насадження. Розробка стратегій збереження та розвитку існуючих зелених зон та планування нових зелених просторів.

2. Висадка дерев та квітників – організація масштабних кампаній з посадки дерев та квітників у місті. Сприяння громадським ініціативам з благоустрою територій та веденням садово-паркового господарства.

3. Розробка енергоефективних та екологічних проєктів – впровадження програм енергоефективності у місті, спрямованих на зменшення викидів та енергоспоживання. Розробка та підтримка екологічних ініціатив, які сприяють збереженню природних ресурсів та зменшенню впливу на довкілля.

4. Програми утилізації та вторинного використання відходів – розробка системи сортування та переробки побутових відходів з метою зменшення негативного впливу на довкілля. Сприяння розвитку місцевих програм вторинного використання ресурсів та матеріалів.

5. Екологічна освіта та свідомість – проведення інформаційних кампаній та освітніх заходів для мешканців міста з питань екології та сталого способу життя. Розвиток освітніх програм в школах та установах вищої освіти з екологічних питань.

6. Стимулювання екологічних ініціатив – підтримка та фінансування проєктів та ініціатив громадських організацій та місцевих ініціативних груп, спрямованих на збереження довкілля та природних ресурсів [32].

Програма «Зелене майбутнє м. Новомосковська» спрямована на створення здорового та екологічно безпечного міста, яке буде забезпечувати комфортне життя для своїх мешканців та зберігати природні багатства для майбутніх поколінь.

Новомосковський район має певний потенціал для туризму та рекреації. Основні туристично-рекреаційних резервів, які можуть бути привабливими для відвідувачів у цьому районі:

1. Природні пам'ятки – в районі є кілька природних заповідників та парків, де можна насолоджуватися природнім ландшафтом. Наприклад, в районі знаходяться ліси, степи, річки чи озера, які можуть бути привабливими для любителів активного відпочинку, піших прогулянок або водних видів спорту.

2. Культурно-історичні місця – історичні пам'ятки, музеї, церкви та архітектурні споруди можуть бути цікавими для туристів, які цікавляться культурою та історією регіону.

3. Розваги та спорт – можливості для активного відпочинку, такі як велосипедні маршрути, туристичні маршрути, спортивні заходи, риболовля, катання на лижах у зимовий період тощо.

4. Місцеві заходи та фестивалі – організація місцевих заходів, фестивалів та святкувань може створити додаткову привабливість для туристів і залучити нових відвідувачів до району.

5. Гостинність та культура місцевого населення – можливості для взаємодії з місцевими жителями, ознайомлення з їхніми традиціями, культурою та кухнею [20].

Для залучення туристів із різних міст Дніпропетровської області та підвищення привабливості туристичних резервів Новомосковського району можуть бути важливими ініціативи з реклами, розвитку інфраструктури та створення умов для комфортного перебування відвідувачів.

1.2. Аналіз культурно-пізнавального та подієвого туризму на території Новомосковського району

Аналіз культурно-пізнавального та подієвого туризму на території Новомосковського району може розкрити великий потенціал даного регіону у

сфері туризму та його важливу роль у розвитку місцевої економіки та культурної спадщини.

Новомосковський район, як і багато інших регіонів, має багату історію та культурну спадщину. Саме тому культурно-пізнавальний туризм є одним із ключових напрямків розвитку туристичної індустрії в даному районі. Місцеві пам'ятки архітектури, музеї, історичні місця привертають увагу як відвідувачів з інших регіонів, так і місцевих жителів [20].

Прикладом, можна відзначити історичний центр міста Новомосковська біля ринкової прощі, де розташовані архітектурні пам'ятки, такі як Троїцький собор, старовинні будинки, та інші об'єкти, що привертають увагу туристів. Також в районі є багато природних об'єктів, таких як парки, річка Самара, Самарський ліс, які створюють сприятливі умови для активного відпочинку та екологічного туризму.

Подієвий туризм також є важливою складовою туристичної привабливості Новомосковського району. Різноманітні заходи, які проводилися в районі у довоєнний час, такі як фестивалі, концерти, культурні заходи та спортивні змагання, привертали велику кількість відвідувачів з різних місць [11].

Наприклад, щорічний фестиваль мистецтв «Етно-фест», концерти зірок у рамках музичних фестивалів, спортивні заходи, фестиваль «Дари осені» та інші події створюють відмінну можливість для туристів не лише насолодитися культурою та мистецтвом, але й насолодитися атмосферою району та спілкуванням з місцевими жителями [20].

Проведемо оцінку обсяг та динаміка прибуття туристів до м. Новомосковськ за останні 5 років (табл. 1.2).

Як бачимо з табл. 1.2 та рис. 1.2, 1.3 значна кількість туристів відвідують Новомосковський район з культурно-пізнавальною метою, так у 2017 р. це було 19% від загального туристичного потоку, в 2018 р. – 21%, у 2019 р. 18%, у 2020 р. 23%, у 2021 р. 15% відповідно.

Таблиця 1.2 – Оцінка обсягу та динаміки туристичних прибуттів до Новомосковського району у 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021
Туристичний потік, осіб, у т.ч.:	12534	13065	6754	243	4635
- внутрішні туристи	11657	12020	6416	236	4403
- іноземні туристи	877	1045	338	7	232
Мета подорожі:					
- рекреаційно-лікувальний	9526	10060	5268	182	3430
- культурно-пізнавальний	2381	2744	1216	56	695
- інші цілі	627	261	270	5	510
Середня тривалість перебування, днів	13	17	13	16	14
Витрати туристів, тис.грн.	219345	189443	91179	3280,5	85748

Джерело: складено автором за [32]

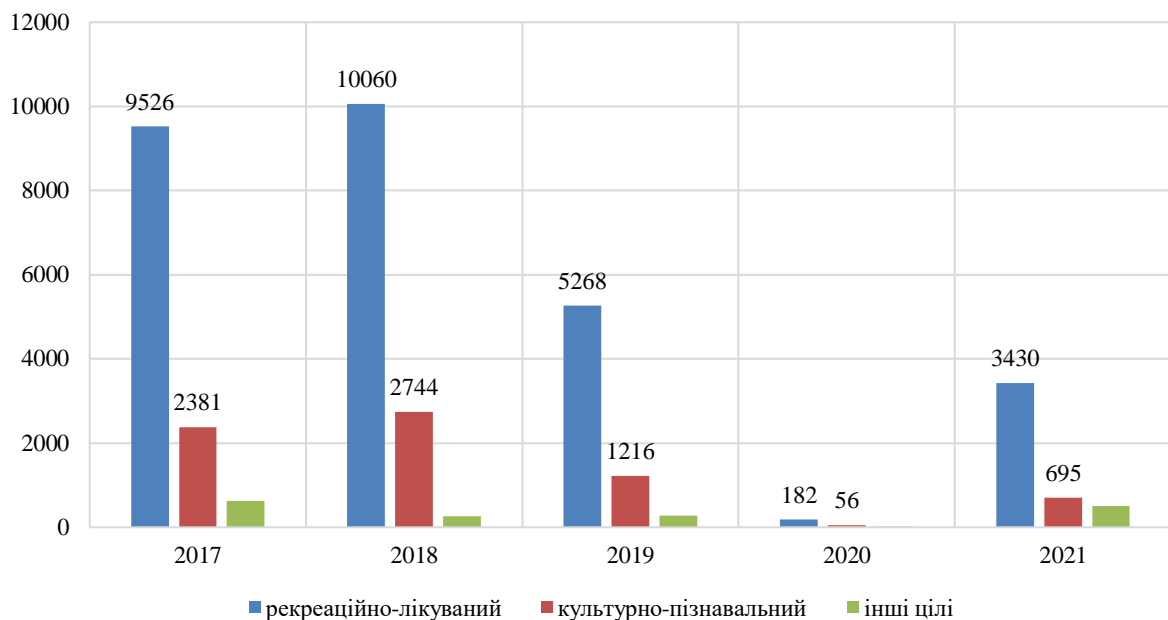

Рисунок 1.1 – Кількість туристів за метою подорожі до Новомосковського району протягом 2017-2021 рр.

Джерело: сформовано автором за [32]

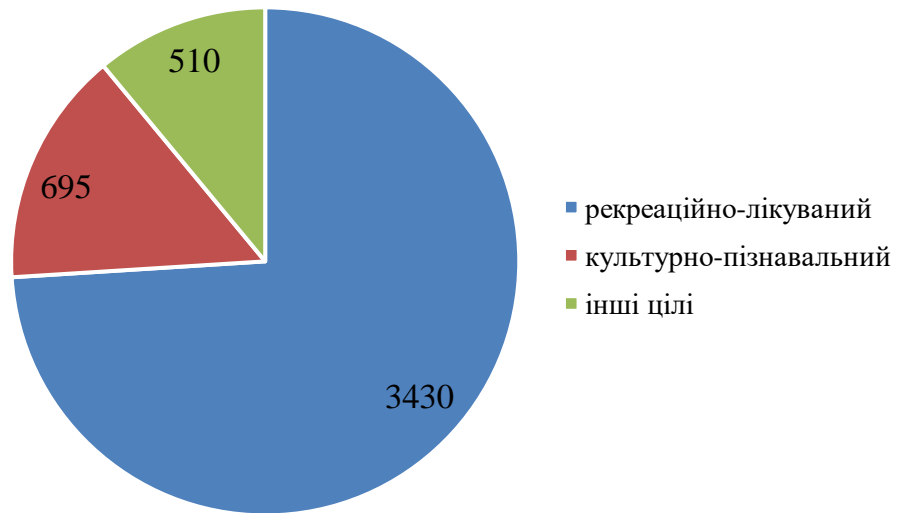

Рисунок 1.2 – Кількість туристів за метою подорожі до Новомосковського району у 2021 р.

Джерело: сформовано автором за [32]

Проаналізуємо сезонність туристичних послуг у Новомосковському районі (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Сезонність туристичних послуг у Новомосковському районі у 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021
Туристичний потік, осіб, у т.ч.:	12534	13065	6754	243	4635
- грудень-лютий	877	1045	405	12	417
- березень-травень	1504	1829	1013	36	742
- червень-серпень	9526	9799	5066	175	3291
- вересень-листопад	627	392	270	19	185

Джерело: складено автором за [32]

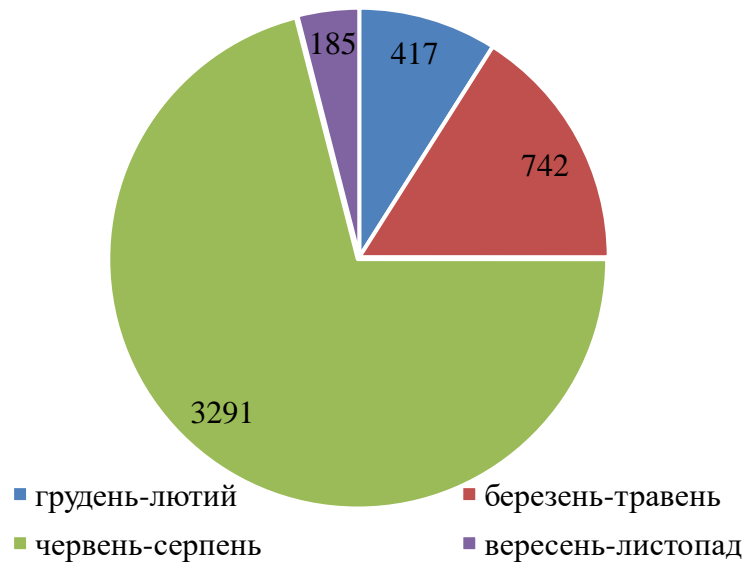

Рисунок 1.3 – Кількість туристів за сезонами на території Новомосковського району

Джерело: сформовано автором за [32]

Як видно з рисунку 1.3 туристичні послуги у Новомосковському районі є сезонними, найбільша кількість туристів приходиться на червень-серпень, найменша на вересень-листопад.

Аналізуючи культурно-пізнавальний та подієвий туризм на території Новомосковського району, можна відзначити його великий потенціал та важливу роль у розвитку місцевої економіки та культурної спадщини. Шляхи подальшого розвитку включають в себе покращення туристичної інфраструктури, просування та маркетингові заходи для привертання більшої кількості туристів, а також підтримку та розвиток культурних та мистецьких подій найбільш перспективно у літній період року.

Далі слід встановити зв'язки між слабкими та сильними сторонами, а також можливостями та загрозами, для чого необхідно побудувати матрицю SWOT-аналізу, матриця наведена у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – SWOT-аналіз розвитку культурно-пізнавального та подієвого туризму в Новомосковському районі

Сильні сторони	Слабкі сторони
– наявність великої кількості ресурсів для розвитку культурно-пізнавального та подієвого туризму; – наявність підприємств сфери розміщення; – розвинена транспортна система області; – розвинена інфраструктура харчування; – зацікавленість населення області у розвитку в'їзного та внутрішнього туризму; – великий досвід проведення подієвих заходів.	– проблема фінансування подійних заходів; – недостатній брендинг Новомосковської громади; – відсутність сучасних автотранспортних засобів обслуговування туристських потоків; – нестача кваліфікованих фахівців у туристській індустрії; – нестача маркетингових заходів.
Можливості	Загрози
– наявність партнерських зв'язків з іншими громадами Дніпропетровської області; – поєднання кількох видів туризму; – розвиток туристичної інфраструктури за рахунок залучення інвестицій; – зростання економічного потенціалу за рахунок розвитку ринку послуг; – підвищення привабливості Новомосковської громади; – можливість отримання грантового фінансування.	– військові дії в країні; – погіршення економічної ситуації в країні та районі; – невисокий попит населення на послуги в'їзного та внутрішнього туризму Дніпропетровської області; – висока вартість квитків на міжміський та приміський транспорт.

Джерело: складено автором за [32]

«Сильні сторони» – «Можливості»:

1. Використання природно-рекреаційного потенціалу та матеріально-технічної бази з метою розвитку подієвого туризму.

2. Використання додаткових видів туризму (наприклад, подійний та культурно-пізнавальний) з метою залучення додаткових туристів у Новомосковський район, а також формування туристичних пакетів послуг.

3. Формування сучасної індустрії гостинності та матеріальної бази туризму на основі залучення приватних, державних та грантових інвестицій з метою збільшення потоку туристів у район.

4. Залучення туристів у район з допомогою підвищення якості послуг, пропозиції унікальних видів туризму.

«Слабкі сторони» – «Можливості»:

1. Розвиток матеріальної основи туризму та формування сучасної індустрії гостинності у Новомосковському районі.

2. Згладжування факторів сезонності за рахунок проведення культурно-пізнавальних та подієвих заходів.

3. Залучення інвестицій у туризм, як приватних, державних, так і грантових з урахуванням розробки фінансово-обґрунтованих проєктів (бізнес-планів).

4. Спрямованість на туристів з Дніпропетровської області та інших областей.

8. Активне формування наукового та кадрового потенціалу області у галузі туризму за допомогою підготовки кадрів.

«Сильні сторони» – «Загрози»:

1. Збереження природно-рекреаційного потенціалу району.

2. Підвищення якості послуг із підвищення їх конкурентоспроможності щодо інших районів та громад [8].

3. Залучення грантових коштів за рахунок розробки бізнес-планів, які були б спрямовані на розвиток притаманних Дніпропетровській області видів туризму (не лише подійний, а й діловий туризм, культурно-пізнавальний, освітній, лікувально-оздоровчий, паломницький, етнографічний, екологічний, екстремальний), річковий, сільський) [1].

4. Формування позитивного туристичного іміджу Новомосковського району на міжнародному та внутрішньому туристських ринках.

5. Збільшення потоку туристів за рахунок розвитку внутрішньої системи регіонального туризму та залучення місцевих жителів.

«Слабкі сторони» – «Загрози»:

1. Активізація підтримки з боку державних органів влади на рівні району у частині законодавчої діяльності, а також пошук необхідних фінансових ресурсів для підтримки матеріальної бази туризму.

2. Поширення інформації про існуючі в регіоні туристичні продукти за допомогою сучасних інформаційних технологій.

3. Створення системи безперервного моніторингу стану подієвого туризму Новомосковського району.

Проведений SWOT-аналіз дозволяє зробити узагальнюючий висновок, що за цілеспрямованої та ресурсно-забезпеченої регіональної політики можна нейтралізувати більшість слабких сторін розвитку подійного туризму Новомосковського району.

1.3. Миколаївський розпис – нематеріальна культурна спадщина Дніпропетровського регіону

Миколаївський розпис є важливою складовою нематеріальної культурної спадщини Дніпропетровського регіону, найбільш яскраво представлений цей напрям у місті Новомосковськ. Це унікальне художнє мистецтво, що відзначається своєрідністю та традиціями, що передаються з покоління в покоління.

Дискусія серед науковців та краєзнавців щодо походження та географії виникнення Миколаївського розпису створює цікаву динаміку в дослідженні цієї унікальної традиції. Одні згадують про село Миколаївка у Новомосковському повіті як місце виникнення цього видатного розпису, вказуючи на те, що перші згадки про нього з'явилися приблизно триста років

тому. Інші вважають, що ця традиція зародилася у селі Ігрени, що нині є частиною міста Дніпра.

Пов'язування Миколаївського розпису із школою Петриківського розпису, що активно розвивалась з кінця 19 століття, свідчить про його значимість у контексті української народної культури. Проте, на відміну від Петриківського розпису, походження Миколаївського розпису мало було досліджено в радянський період.

Ретельне дослідження походження Миколаївського розпису та його пов'язаності з історією Катеринославських скринь є важливим завданням для культурної науки. Враховуючи наявність достатньої кількості історичних матеріалів, проведення подальших досліджень може принести нові світлі відкриття та сприяти збагаченню розуміння цієї унікальної традиції мистецтва [5].

Миколаївський розпис – це унікальна традиція, яка відображає багату культурну спадщину українського народу. Він відомий своєю символікою та стильовими особливостями, серед яких виділяються «вазон», гілка, квітка та віночок.

Серцевиною Миколаївського розпису є «вазон» – символ розкішного дерева життя. Кожна його гілка відображається як пишна квітка з листками та пуп'янками, що ніби «виростає» з посудини. Розташований переважно у центрі композиційного поля, «вазон» надає розпису вишуканості та гармонії, а його гілки стають основою для розташування інших мотивів.

Одним з основних елементів орнаменту Миколаївського розпису є квіти. Вони варіюються від наближених до натурних форм, таких як мальва, рожа, півонія та інші, до абстрагованих, подібних до «яблук», «цибульок», що додає композиціям особливого шарму та унікальності. Квіти можуть бути зображені як у фас (погляд зверху), так і у профіль (у розрізі), що додає динаміки та глибини розписам.

Загалом, Миколаївський розпис вражає своєю вишуканістю, символікою та майстерністю виконання. Він є важливою частиною культурного надбання

України та продовжує привертати увагу як місцевих мешканців, так і гостей країни своєю неповторністю та красою. Миколаївський розпис відображає багату культурну спадщину українського народу, відтінки його історії, вірувань, традицій та національного духу. Він виконується на поверхнях хат, церковних споруд, артефактах побутового призначення, в основному застосовується для прикрашання інтер'єрів [5].

Символіка та зображення, що використовуються в Миколаївському розписі, часто мають глибокий духовний зміст та сприймаються як обереги. Вони відображають духовність, віру та спільноту українського народу.

У місті Новомосковськ Миколаївський розпис займає особливе місце у культурному житті. Майстри цього мистецтва працюють над збереженням традицій та популяризацією цього виду ремесла серед місцевого населення та відвідувачів. Виставки, майстер-класи та інші події, присвячені Миколаївському розпису, сприяють збереженню та розвитку цієї унікальної форми народного мистецтва [5].

Декілька разів на рік Новомосковський міський історико-краєзнавчий музей ім. Петра Калнишевського проводить виставки з «Миколаївського розпису» це свідчить про важливість та популярність цього виду культурної події для місцевої громади та відвідувачів. Кожного разу таки виставки відвідують близько 1500 осіб місцевих мешканців та більше 100 приїжджаючих з інших міст гостей.

Музей береже в собі наше коріння, нашу пам'ять. За його дверима не просто кімнати, за ними – історія м. Новомосковська, його родин, дідів, прадідів, історія таємнича і зворушлива. Музей ніби вартовий на перехресті доріг минулого та майбутнього. В музеї є 6 залів, де представлені експонати різних часів.

У залі № 1 «Давня історія Присамарського краю» можна перенестись на 15 тисяч років назад, побачити кістки мамонтів, перші знаряддя пращурів, прослідкувати за розвитком цивілізації, познайомитися з войовничими скіфами, сарматами, кіммерійцями, переміститися у часи Київської Русі.

У залі № 2 «Козацька доба» представлені найславетніші сторінки історії нашого міста – часів козацтва, можна опинитись на теренах Самарської паланки, зазирнуть у побут козаків, військові подвиги, побачити ікони та церковне начиння. Ознайомитись з унікальною культурою нашого краю.

Зала № 3 знайомить відвідувачів із історією Новомосковська у період 1861–1941 рр. Тут зберігаються фаянсовий, срібний посуд, колекція грошей, книг.

Зала № 4 присвячена історії Новомосковська за період Другої світової війни. Героїчне минуле нашого міста відбивається у фотографіях, нагородах, особистих речах, зброї.

Зала № 5 «Сучасність» знайомить відвідувачів із новітньої історією міста та сучасністю.

У виставковій залі часто експонуються роботи місцевих художників, зброярів, майстрів декоративно-вжиткового мистецтва та багато іншого.

Сьогодні музей історії краєзнавства ім П. Калнишевського – один із центрів культури міста. Він став постійним місцем зустрічей для краєзнавців, викладачів історії та етнографії, письменників, майстрів декоративно-вжиткового мистецтва, художників, громадських діячів. З новітніми сторінками життя Новомосковська можна познайомитись завдяки музейним експозиціям, які поповнюються новими матеріалами [28].

Аналіз відвідування виставки «Миколаївський розпис» у краєзнавчому музеї міста Новомосковськ за останні кілька років вказує на певні тенденції та можливість вдосконалення заходу (табл. 1.5). Необхідно відмітити зростання кількості відвідувачів: за останні п'ять років спостерігається стабільне зростання кількості відвідувачів виставки. Наприклад, у 2019 р. відвідало 1235 осіб, а у 2023 р. ця цифра зросла до 1642 осіб. Це свідчить про зростаючий інтерес громади до заходу та можливої популярності виставки серед місцевих жителів.

Варто відзначити, що більшість відвідувачів виставки у всі роки є учнями. Це може бути важливою інформацією при розробці програми та

експозиції виставки, орієнтованої на освітні потреби та інтереси молоді. З урахуванням того, що більшість відвідувачів є учнями, може бути доцільним розробити додаткові освітні та інтерактивні програми, спрямовані на підвищення інтересу до культурної спадщини та історії регіону.

Таблиця 1.5 – Динаміка кількості відвідувачів виставки з «Миколаївського розпису» Новомосковського міського історико-краєзнавчого музею ім. Петра Калнишевського

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Кількість відвідувачів, з них:	1235	1589	1423	1542	1642
- чоловіки;	395	588	398	463	361
- жінки.	840	1001	1025	1079	1281
Вік учасників:					
- до 18 років;	827	1144	1039	1079	1067
- 18-25 років;	49	79	48	56	66
- 26-40 років;	86	127	92	88	197
- 41-61 років;	111	159	114	134	159
- 60 років та старші.	161	79	129	185	153
Географія відвідувачів:					
- мешканці м. Новомосковськ;	963	1239	1110	1203	1281
- мешканці інших міст України;	248	338	294	316	346
- іноземні громадяни.	24	12	19	23	15

Джерело: складено автором за [28]

Важливо також розглянути можливості залучення дорослої аудиторії до виставки. Це може включати організацію спеціальних заходів, лекцій або екскурсій, спрямованих на інтереси дорослих.

Для збереження та розширення інтересу до виставки «Миколаївський розпис» важливо постійно вдосконалювати експозицію, впроваджувати нові тематичні рубрики та залучати учасників до активної участі в заході.

Систематична організація виставок «Миколаївського розпису» стала платформою для презентації робіт місцевих митців, які працюють у цьому стилі. Це сприяє їхньому визнанню та розвитку мистецької спільноти.

Проведення таких виставок привертає увагу до музейної справи та сприяє підвищенню інтересу громади до діяльності музею. Це важливий фактор для залучення нових відвідувачів та підтримки музейних ініціатив.

Рисунок 1.4 – Виставка Миколаївського розпису на базі Новомосковського міського історико-краєзнавчого музею ім. Петра Калнишевського. Робота Головка Марини

Джерело: [5]

Постійне проведення виставок «Миколаївського розпису» є результатом вже сформованої традиції та культурного наслідку в місті Новомосковськ. Це є важливим елементом культурного життя міста, який підтримується та оцінюється громадою.

Миколаївський розпис у Новомосковську є не лише окремим мистецьким явищем, але й важливим елементом культурної спадщини, який зберігає та передає українську ідентичність, традиції та цінності. Його збереження та розвиток сприяють розкриттю культурного багатства регіону та сприяють підтримці місцевого мистецького співтовариства.

У Новомосковському краєзнавчому музеї збереглися скрині з Миколаївським розписом кінця XIX – поч. XX ст. Працівники музею ставлять собі за мету популяризувати цей розпис, орієнтуючись на зразки збережені музеями та місцевими жителями, сприяти системному залученню мешканців громади до справи збереження культурних надбань нашого краю та посилити вплив культурної спадщини на рівень самоідентифікації громади.

Керівництво музею планує проводити сімейні заходи для мешканців та гостей міста: майстер-класи з розпису на папері, еко-торбинках, склі-проводитимуть викладачі «Новомосковської школи мистецтв», інтерактивні квести у музеї, пересувні фото–виставки, де будуть зображенні весільні скрині, акцентуючи увагу на унікальності орнаментальних композицій скринь та символіку розпису. Виставки будуть супроводжуватись екскурсіями та фото зоною [28].

Оскільки найбільш поширеним та ефективним каналом розповсюдження інформації для сучасної молоді є інтернет та соцмережі – працівники музею випускають відеоролики в соціальних мережах про миколаївський розпис, популяризуючи його.

Проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у місті Новомосковськ може мати значний вплив на розвиток та збереження культурної спадщини цього регіону. Розглянемо більш детально доцільність та необхідність цього заходу для місцевої громади у післявоєнний час:

Доцільність проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»:

1. Привертання туристів – організація етнофестивалю створить унікальну можливість для привертання туристів та гостей з інших регіонів та країн. Це сприятиме розвитку туристичної індустрії міста та збільшенню доходів місцевих підприємств із сфери послуг.

2. Промоція культурної спадщини – етнофестиваль дозволить популяризувати Миколаївський розпис та інші елементи народного мистецтва, які є унікальною частиною культурної спадщини міста. Це сприятиме збереженню та підтримці традицій у молодого покоління та підвищить інтерес громади до власної культури.

3. Стимулювання місцевої економіки – проведення фестивалю сприятиме створенню тимчасовий робочих місць у сфері туризму, гостинності, ремесел та інших супутніх галузях, підвищення податкових надходжень у місцевий бюджет від організації свята. Це дозволить підтримати розвиток місцевої економіки та підвищити життєвий рівень мешканців міста [9].

Необхідність проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»:

1. Збереження та підтримка культурної спадщини – проведення етнофестивалю дозволить зберегти та відтворити традиції та звичаї, пов'язані з Миколаївським розписом. Це важливо для підтримки унікальної культурної спадщини міста та її передачі майбутнім поколінням.

2. Створення позитивного іміджу міста – етнофестиваль може стати важливою складовою позитивного іміджу міста Новомосковськ, яке демонструє свою культурну та туристичну привабливість. Це важливо для привертання інвестицій, розвитку міжнародних зв'язків та підвищення престижу міста в очах громадськості.

3. Залучення місцевої громади – проведення фестивалю сприятиме залученню місцевої громади до активної участі у культурному та соціальному житті міста. Це сприятиме формуванню почуття гордості за своє місто та сприятиме підтримці та розвитку місцевих ініціатив.

Станом на 01.03.2024 р. Новомосковський район налічує більше 20000 внутрішньо переміщених осіб. Їх гармонійна інтеграція є особливою задачею для громади Новомосковського району.

Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у місті Новомосковськ під час участі у етнофестивалі «Миколаївський розпис» є важливим аспектом розвитку місцевої спільноти та культурного життя. Основні шляхи, за якими ця інтеграція може бути здійснена:

1. Сприяння доступу – забезпечення доступу для внутрішньо переміщених осіб до фестивалю є важливим аспектом їхньої інтеграції. Це може включати знижені або безкоштовні квитки, спеціальні програми підтримки або інші заходи, що спрощують їхню участь у заході.

2. Участь у культурних програмах – запрошення внутрішньо переміщених осіб на участь у культурних програмах та заходах фестивалю може стати ефективним способом сприяти їхній інтеграції. Це може включати майстер-класи, виставки, концерти та інші культурні події.

3. Створення можливостей для спілкування – забезпечення можливостей для взаємодії та спілкування між внутрішньо переміщеними особами та місцевими жителями може сприяти їхній інтеграції у місцеву спільноту. Це може відбуватися через організацію спільних заходів, обмін досвідом та знаннями, а також взаємопідтримку.

4. Підтримка соціальної адаптації – забезпечення підтримки у соціальній адаптації для внутрішньо переміщених осіб є важливим аспектом їхньої інтеграції. Це може включати консультації та підтримку з пошуку житла, роботи та інших соціальних послуг.

5. Участь у організації та проведенню фестивалю – запрошення внутрішньо переміщених осіб на участь у виробництві та організації фестивалю може стати важливим кроком у їхній інтеграції. Це дозволить їм відчути себе активними учасниками місцевої спільноти та сприяти їхньому самовираженню та самореалізації.

Загалом, інтеграція внутрішньо переміщених осіб у місті Новомосковськ під час участі у етнофестивалі «Миколаївський розпис» може бути здійснена через сприяння доступу, участь у культурних програмах, створення можливостей для спілкування, підтримку соціальної адаптації та участь у організації та проведенню фестивалю.

Проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у місті Новомосковськ є важливим та доцільним заходом, який сприятиме розвитку туризму, підтримці культурної спадщини та стимулюванню розвитку місцевої економіки.

РОЗДІЛ 2

АКТИВІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У НОВОМОСКОВСЬКОМУ РАЙОНІ ЗА РАХУНОК ПРОВЕДЕННЯ ЕТНОФЕСТИВАЛЮ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ РОЗПИС»

2.1. Соціальне дослідження необхідності проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ

Для вивчення попиту на проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» було проведено опитування серед потенційної цільової аудиторії у місцевому телеграм-каналі Novik_Now (кількість підписників більше 11 тис. осіб). В опитуванні взяли участь 152 особи, до їхньої уваги було представлено 6 питань.

Запитання 1. Чи хотіли б ви взяти участь у етнофестивалі «Миколаївський розпис»? Якщо відповідь позитивна, потрібно було вказати, у якості кого, Ви хотіли б взяти участь. Відповіді респондентів представлені на рис. 2.1.

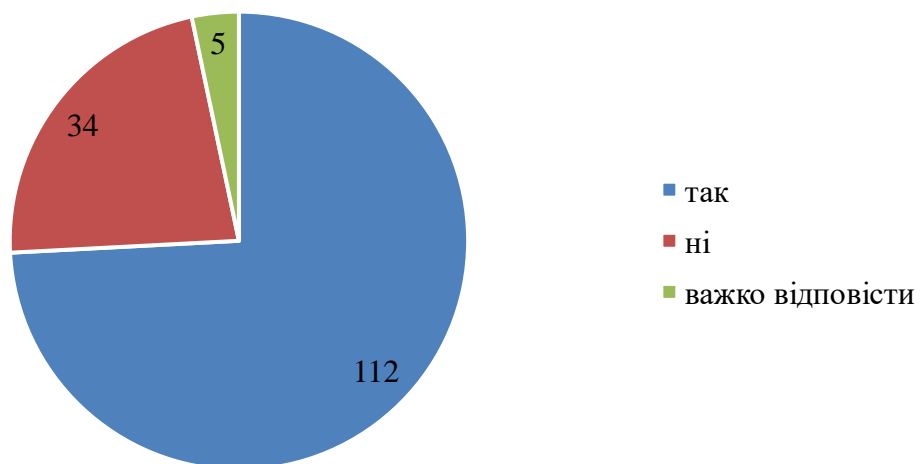

Рисунок 2.1 – Відповіді респондентів на питання: «Чи хотіли б ви взяти участь у етнофестивалі «Миколаївський розпис»?»

Джерело: побудовано автором за результатами анкетування

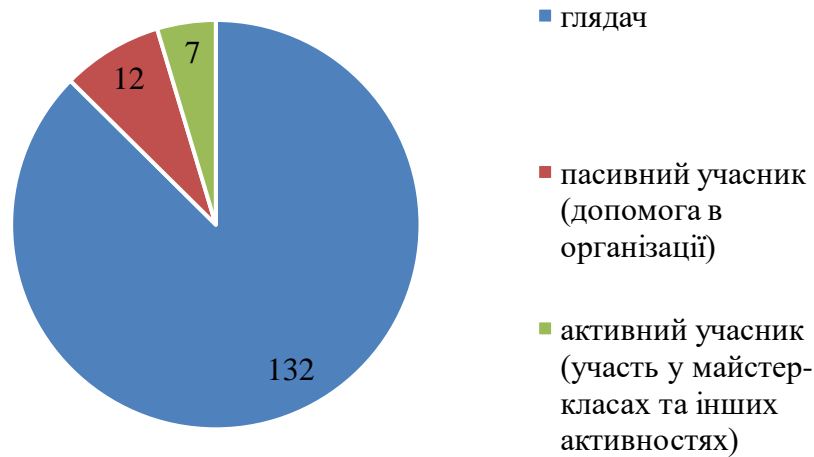

Рисунок 2.2 – Відповіді респондентів на питання: «У якості кого, Ви хотіли б взяти участь?»

Джерело: побудовано автором за результатами анкетування

Отже, за результатами опитування видно, що 5 учасників голосування утрималися від відповіді. 34 з тих, хто негативно проголосував у коментарях, вказали, що все-таки бажання взяти участь є, але як глядач. 12 з учасників голосування виявили бажання бути оформлювачами подієвого заходу, що наводить думку на включення до концепції ідеї організації спільної справи та ідеї організації оформлення локацій у місті, що зробить фестиваль яскравішим та масштабнішим, 7 осіб готові приймати активну участь у етнофестивалю, а 132 особи або 89% готові взяти участь у якості глядачів.

Питання 2. Чи є у Вас досвід участі у фестивалях, виставках, ярмарках? Відповіді респондентів наведено на рис. 2.3.

П'ятеро із опитаних відповіли, що не мають досвіду прийняття участі у подібних подієвих заходах, 146 учасників відповіли, що мають досвід участі. Інший варіант відповіді у коментарях зазначений не був. За результатами відповідей можна дійти висновку, що майже всі респонденти брали участь у будь-яких подієвих заходах.

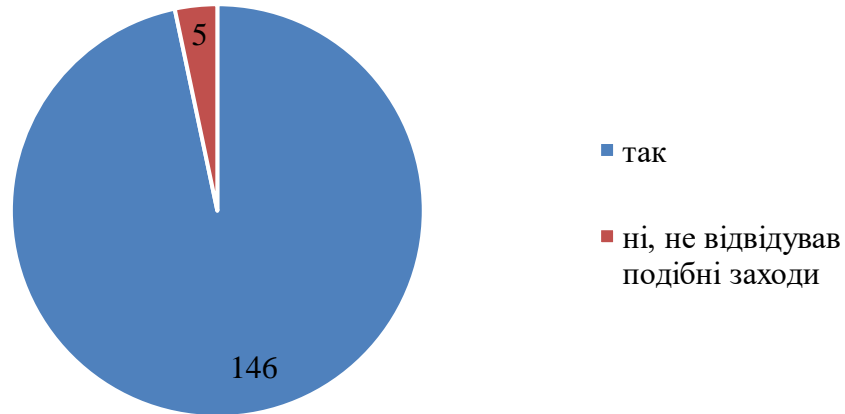

Рисунок 2.3 – Відповіді респондентів на питання: «Чи є у Вас досвід участі у фестивалях, виставках, ярмарках?»

Джерело: побудовано автором за результатами анкетування

Питання 3. Як ви ставитеся до ідеї проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ?

Ідея проведення отримала підтримку учасників опитування, коментарі були такими: «прекрасна ідея», «дуже добре», «поповнення культурного середовища міста новою подією = добре», «цікава ідея», «відмінна ідея», «позитивно, із задоволенням би сходила на цей захід», «із задоволенням би ходили», «хороша ідея, у Новомосковську вітаються яскраві події», «хороша ідея», «відмінна ідея», «добре», «ідея хороша, має бути красиво», «позитивно», «красиво буде», «ідея хороша», «чудова ідея», «Творчість – це завжди здорово». Троє учасників опитування зазначили, що місту Новомосковськ такі подієві заходи не потрібні.

За результатами коментарів варто виділити, що фестиваль очікується красивим, яскравим, масовим, таким, що запам'ятовується. Людям хочеться побачити щось нове, цікаве, унікальне, тому необхідно під час проведення заходу задіяти територію площі Героїв, а також включити до програми можливість відвідування виставку в історико-краєзнавчому музею імені Петра Калнишевського.

Рисунок 2.4 – Відповіді респондентів на питання: «Як ви ставитеся до ідеї проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ?»

Джерело: побудовано автором за результатами анкетування

Питання 4. Якою, на вашу думку, має бути тривалість фестивалю?

До питання було подано два варіанти відповіді (1 день та 2-3 дні). Якщо запропоновані варіанти учасників опитування не влаштовували, була можливість вказівки у коментарях іншого варіанта відповіді. Один учасник опитування не проголосував, відповіді позначені на рис. 2.5.

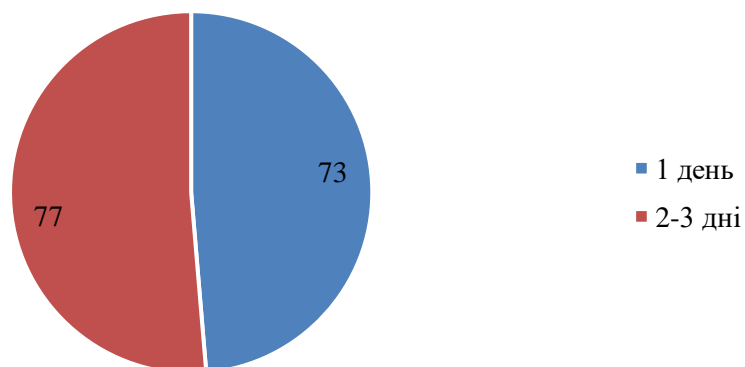

Рисунок 2.5 – Відповіді респондентів на питання: «Якою, на вашу думку, має бути тривалість фестивалю?»

Джерело: побудовано автором за результатами анкетування

Питання 5. У якому місяці доцільно проводити етнофестиваль «Миколаївський розпис»?

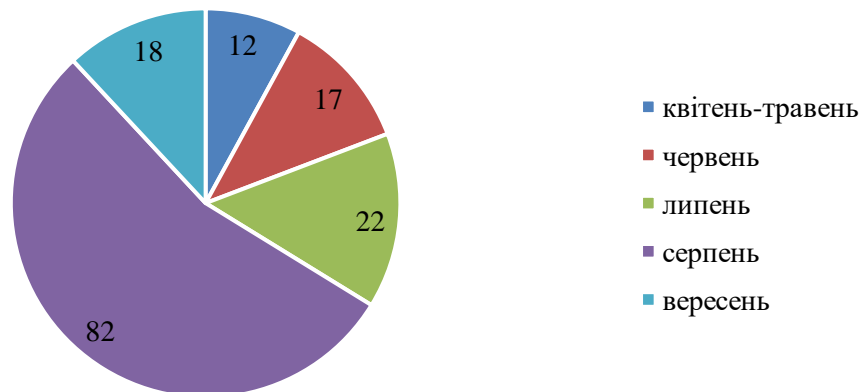

Рисунок 2.6 – Відповіді респондентів на питання: «У якому місяці доцільно проводити етнофестиваль «Миколаївський розпис»?

Джерело: побудовано автором за результатами анкетування

Думки учасників розділилися практично навпіл. Один день – це мало для проведення задуманих подій на фестивалі, тому, виходячи з їхньої кількості, найоптимальнішим буде такий період, як два-три дні.

Більшість респондентів 82 особи або 45% відповіли, що краще проводити цей захід в серпні.

Питання 6. Яким має бути місце проведення цього фестивалю?

98 респондентів або 65% бачать найбільш ефективним місцем проведення етнофестивалю острів на Паланочній, 23 особи або 15% площу Героїв м. Новомосковськ, перевагу парковій зоні або територіям на виїзді з міста віддають по 12 осіб або 8%, 6 осіб або 4% обрали б інше місце для локації.

Етнофестиваль «Миколаївський розпис» може стати важливою подією для міста Новомосковськ, оскільки він не лише відображає багатство та унікальність культурної спадщини району, але й сприяє зміцненню спільноти та підтримці місцевих традицій. Проведене опитування серед мешканців

міста, спрямоване на оцінку доцільності та необхідності проведення такого заходу, виявило широку підтримку та зацікавленість участі.

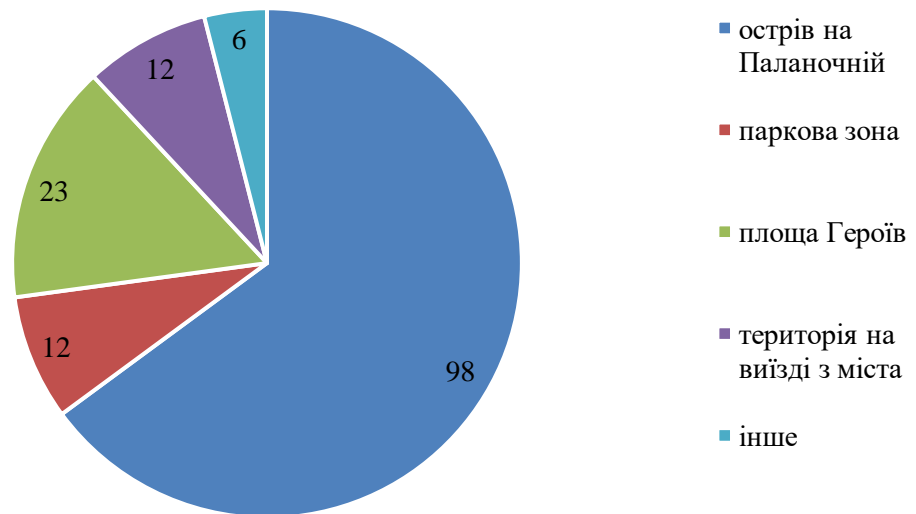

Рисунок 2.7 – Відповіді респондентів на питання: «Яким має бути місце проведення цього фестивалю?»

Джерело: побудовано автором за результатами анкетування

Під час опитування, представники громади відзначили декілька ключових аспектів, які підтвердили доцільність та необхідність проведення етнофестивалю.

По-перше, велика частина відповідей вказала на важливість збереження та популяризації культурної спадщини регіону, а етнофестиваль є ідеальною платформою для цього. Мешканці вважають, що за допомогою фестивалю можна привернути увагу до унікальних традицій та ремесел, які давно стали частиною ідентичності міста.

Далі, опитування показало, що мешканці розглядають етнофестиваль як важливу подію для підтримки місцевої культури та мистецтва. Багато відповідей виокремили значення спільної участі у заходах, які сприяють зміцненню взаєморозуміння та спільності громади. Це свідчить про те, що етнофестиваль стимулює культурне життя міста та сприяє формуванню почуття гордості за свої традиції та спадщину [12].

Крім того, опитування виявило інтерес мешканців у великому різноманітті культурних заходів, які можуть бути організовані під час фестивалю. Від майстер-класів з народних ремесел до виставок та концертів із участю місцевих та запрошених артистів – ідеї мешканців стануть основою для розробки програми фестивалю, що відповідає їхнім потребам та інтересам.

Отже, опитування серед мешканців міста однозначно підтвердило доцільність та необхідність проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис». Його результати стануть основою для успішної реалізації заходу, що сприятиме розвитку культурної та соціальної сфер міста та зміцненню спільноти.

Цільова аудиторія етнофестивалю «Миколаївський розпис» в місті Новомосковськ включає різні групи людей, які мають інтерес до культурно-етнічних подій та традицій:

1. Місцеві мешканці – жителі міста Новомосковськ та прилеглих населених пунктів, які цікавляться збереженням та вивченням культурної спадщини свого регіону. Люди, що зацікавлені у вивченні традиційних ремесел та розвитку мистецтва.

2. Туристи та відвідувачі – туристи з інших міст та країн, які шукають аутентичні культурні досвіди та події. Відвідувачі, які планують відпочинок у регіоні та шукають цікаві заходи для відвідування.

3. Молодь – студенти та молодь, яка цікавиться сучасним втіленням традицій та етнічних мистецтв. Молодь, що шукає незвичайні та оригінальні форми розваг та дозвілля.

4. Родини – батьки та діти, які хочуть провести час разом та отримати нові знання та враження про культуру свого регіону. Родини, які шукають цікаві та освітні заходи для своїх дітей.

5. Любителі традиційної культури – люди, які цікавляться традиційними обрядами, звичаями та ритуалами. Учасники громадських організацій та клубів, спрямованих на збереження та просування культурної спадщини [17].

2.2. Організація етнофестивалю «Миколаївський розпис»

Підготовка до етнофестивалю є складним процесом, що вимагає уваги до багатьох деталей, організацією заходу було покладено на Управління культури, спорту та туризму виконавчого комітету Новомосковської міської ради. Серед основних завдань, що стоять перед фестивалем, виділемо:

- формування якісного дозвілля та творчої самореалізації мешканців та гостей м. Новомосковськ;
- розвиток регіонального, внутрішнього та міжнародного туризму;
- розвиток Новомосковської громади [2].

Очікувані короткострокові результати проведення етнофестивалю “Миколаївський розпис”: на локальні події буде залучено нову аудиторію, в тому числі маломобільні категорії населення, дітей та молодь; локальні фестивалі демонструють сталість до розвитку та масштабування [25].

Очікувані довгострокові результати проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»: локальні фестивалі сприяють культурному та економічному розвитку місцевих громад, підвищують рівень спроможності громад генерувати конкурентоспроможні культурні продукти для місцевих жителів та гостей; локальні фестивалі стимулюють розвиток культурно-пізнавального туризму та розбудову цілісної інфраструктури туристичного сервісу в малих містах і селах; сформовані сталі партнерства між представниками культурного сектору та владою в регіонах для спільної мети – підвищення культурного потенціалу регіону [6].

Як основні бенефіціари етнофестивалю виділяють дві групи – глядачі та представники професійних спільнот у сфері мистецтва, культури, туризму та креативних індустрій. Перші з них як вигоди від фестивалю набувають доступу до кращих культурних зразків та нових майданчиків для проведення якісного дозвілля. Члени професійних спільнот крім комерційних вигод за рахунок фестивалю отримують можливості для професійного зростання та інтеграції у всеукраїнську та світову культурні спільноти.

У широкому значенні опосередкованими бенефіціарами від проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» виступають всі мешканці Новомосковської громади за рахунок зростання податкових надходжень.

Для якісного проведеного івент-заходу, потрібно детально врахувати наступні аспекти в табл. 2.1.

Для етнофестивалю «Миколаївський розпис» обрано «Молодіжний острів» (зона відпочинку на перехресті вулиць Паланочна та Бориса Джонсона), де аявний пляж, ігрові майданчики для пляжного волейболу, спортивний майданчик, місця для риболовлі тощо.

Таблиця 2.1 – Основні елементи фестивалю, які потрібно врахувати під час організації

№ з/п	Елементи фестивалю	Опис
1	Тема і концепція	зосереджена на певній культурі, традиціях, мистецтві
2	Локація	вибір відповідної локації для фестивалю, яка відповідає розміру заходу, доступності для учасників і гостей, а також аутентичності
3	Учасники	залучення місцевих артистів, майстрів ремесел, кулінарів, музикантів т інших учасників, які представляють різноманітні культури. Майстри миколаївського розпису, які зможуть проводити демонстрації своєї роботи та навчати гостей цьому унікальному мистецтву.
4	Програма подій	створення розкладу подій, який включає музичні виступи, танці, майстер-класи, демонстрації ремесел, культурні виставки та інші активності.
5	Безпека і здоров'я	забезпечення безпеки учасників і гостей заходу, включаючи медичне обслуговування, пожежну безпеку та інші аспекти
6	Продаж продукції та їжі	організація продажу аутентичних страв, напоїв та сувенірів, які відповідають темі фестивалю.
7	Маркетинг і реклама	промоція фестивалю через соціальні медіа, рекламні матеріали, партнерство з місцевими ЗМІ та інші канали зв'язку. Використовувати афіші та плакати з мотивами миколаївського розпису для привертання уваги.

8	Інфраструктура	забезпечення всієї необхідної інфраструктури, такої як сцена, звукове та освітлення обладнання, туалети, стійки для продажу та інше обладнання.
9	Волонтери і персонал	залучення достатньої кількості волонтерів та персоналу для забезпечення плавної роботи фестивалю.
10	Екологічна відповідальність	мінімізація впливу фестивалю на навколишнє середовище шляхом використання вторинних матеріалів, відновлюваних джерел енергії та впровадження програми реціклінгу.

Джерело: складено автором

У 2022 р. планувалося оновити «Молодіжний острів», проте, через російське вторгнення в Україну у 2022 р. ці плани були відкладені.

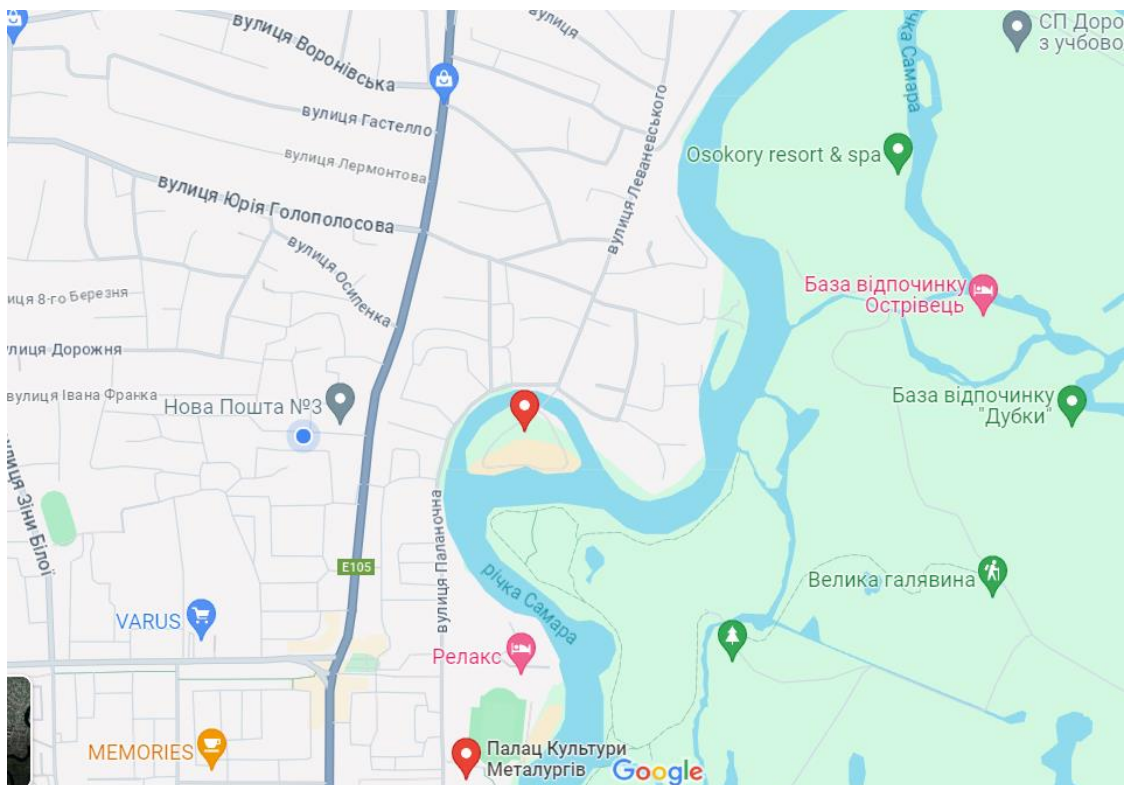

Рисунок 2.8 – Локація етнофестивалю «Молодіжний острів»

Джерело: [22]

Забезпечення відповідного планування та координації всіх аспектів підготовки допоможе зробити етнофестиваль у Новомосковську з розписом у стилі миколаївського розпису незабутнім для всіх учасників та гостей.

Зони фестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ будуть включати:

1. Виставка мистецтва – демонстрація традиційних та сучасних творів мистецтва у миколаївському стилі.

2. Майстер-класи – учасники можуть брати участь у майстер-класах з традиційних методів миколаївського розпису, навчаючись від досвідчених майстрів.

3. Конкурси та виступи – виступи народних колективів, конкурси традиційних мистецьких навичок, наприклад, миколаївського розпису писанок або виготовлення вишивок.

4. Продаж ремесел та сувенірів – можливість придбати унікальні ручні вироби, які створені майстрами миколаївського розпису на місці.

5. Презентації – зустрічі з експертами у сфері народного мистецтва, історії та культури, експертами з миколаївського розпису.

6. Гастрономічна зона – представлення традиційних страв та напоїв регіону.

7. Розважальні заходи – можливість відпочити та насолодитися розважальними заходами, такими як музика, танці, ігри тощо.

Як бачимо на рис. 2.9, зазначені зони не розділені між собою територіально, об'єкти кожної з них розподілені за фестивалевим містечком залежно від архітектурної та художньої концепцій. При цьому на даний момент у існуючому проєкті не можна однозначно визначити певну специфічну зону для дитячого дозвілля та інші залежно від інтересів та потреб різних груп відвідувачів. Усі зони на етнофестивалі є відкритими та «універсальними» для різних типів відвідувачів. Всі складові елементи та зони допомагають створити атмосферу фестивалю, де учасники можуть насолоджуватися культурою та традиціями миколаївського розпису.

План-схема основних зон етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ, «Молодіжний острів» представлена на рис. 2.9.

Рослинні насадження	Гастрономічна		Виставка	Продаж ремесел	Конкурси та виступи	Рослинні насадження	
	зона		мистецтва	та сувенірів			
	Розважальна зона	Презентацій-зустрічі					Розважальна зона
	Майстер-класи	Продаж ремесел та сувенірів	Гастрономічна зона				

Рисунок 2.9 – План-схема основних зон етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ, «Молодіжний острів»

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2.2 – Матеріально-технічні умови проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»

№ з/п	Елемент матеріально-технічного оснащення	Опис елемента
1	Місце проведення	Відкрита площа або майданчик для виставок та майстер-класів. Павільйони для експонатів та ремесел. Сцена для виступів артистів та колективів.
2	Обладнання	Звукова та світлова апаратура для виставок та виступів. Меблі (столи, стільці, лавки) для виставок та зон відпочинку. Тенти або намети для захисту від погодніх умов.

Продовження табл. 2.2

3	Технічні засоби	Комп'ютери та проєктори для демонстрації презентацій та відеоматеріалів. Екран для відеопроєктора для показу фільмів та інших мультимедійних матеріалів. Мікрофони та акустичні системи для виступів артистів та ведучих.
4	Харчування та обслуговування	Локації для продажу їжі та напоїв. Кухонне обладнання для приготування їжі.
5	Місця для відпочинку	Безпека та медичне обслуговування: Попередні заходи безпеки для уникнення травм та нещасних випадків. Медична допомога та перша допомога для випадків невідкладних потреб.
6	Матеріали для майстер-класів та виставок	Малюнки, фарби та пензлі для розпису. Матеріали для виготовлення сувенірів та ремесел. Експонати та предмети, що відображають культурну спадщину регіону.
7	Інфраструктура комунікації та	Туалетні приміщення та санітарні зони. Інформаційні таблички та розклади подій. Інтернет-з'єднання та телефонна зв'язок для організаційних потреб.
8	Паркування транспорт та	Місця для паркування та автостоянки. Громадський транспорт та маршрутні таксі для зручності учасників та відвідувачів.

Джерело: розроблено автором

Організатори етнофестивалю «Миколаївський розпис» (Управління культури, спорту та туризму виконавчого комітету Новомосковської міської ради) відіграють ключову роль у підготовці та проведенні заходу. Основними їх обов'язками виступають:

1. Планування та координація події – організатори повинні розробити детальний план фестивалю, враховуючи участь учасників, розміщення виставок, майстер-класів, конкурсів та інших заходів.

2. Забезпечення локації – організатори відповідають за знаходження та оформлення місця проведення фестивалю, включаючи розміщення виставкових зон, сцен, майстерень, торгових площадок тощо.

3. Пошук та запрошення учасників – організатори повинні залучати майстрів, митців, музикантів, експертів та інших учасників для участі у етнофестивалі [3].

4. Реклама та просування – забезпечення реклами етнофестивалю через різноманітні канали, такі як соціальні медіа, засоби масової інформації, листівки, банери тощо, щоб привернути увагу відвідувачів [4].

5. Бюджетування та фінансове планування – організатори відповідають за розробку бюджету фестивалю, знаходження фінансування та раціональне використання коштів на всі аспекти події.

6. Забезпечення безпеки та порядку – організатори мають забезпечити безпеку учасників та відвідувачів фестивалю, включаючи контроль над транспортом, медичною допомогою та іншими аспектами.

7. Організація та координація програми заходу – відповідають за складання та графік проведення майстер-класів, виставок, конкурсів, виступів та інших заходів фестивалю.

8. Взаємодія з партнерами та спонсорами – організатори можуть шукати підтримку від партнерів та спонсорів для фінансової або матеріальної підтримки фестивалю [23, 34].

Розподілені обов'язки між учасниками допоможуть забезпечити успішну організацію та проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у місті Новомосковськ.

Участь у етнофестивалі «Миколаївський розпис» буде включати також і різноманітні обов'язки для учасників. Нижче подано загальний перелік обов'язків для учасників:

1. Представлення власних творів мистецтва – учасники можуть демонструвати свої роботи в різних техніках та стилях миколаївського розпису, включаючи вишивку, виготовлення народних ляльок, різьблення тощо.

2. Проведення майстер-класів – вони можуть брати на себе обов'язок проведення майстер-класів з традиційних методів миколаївського розпису чи інших народних ремесел для гостей фестивалю.

3. Участь у конкурсах та виступах – учасники можуть брати участь у різноманітних конкурсах, які організовані на фестивалі, наприклад, за найкращу роботу, за найкращу презентацію тощо. Також вони можуть виступати зі своїми мистецькими номерами або традиційними виступами.

4. Проведення лекцій та презентацій – деякі учасники можуть брати на себе обов'язок ділитися своїм досвідом та знаннями на лекціях або презентаціях з історії, культури та ремесел.

5. Продаж ремесел та сувенірів – учасники можуть представляти власні роботи для продажу на ярмарку або в спеціальній зоні для продажу на фестивалі.

6. Участь у підготовці та обслуговуванні заходів – вони можуть брати участь у підготовці та організації різних заходів на фестивалі, а також у забезпеченні їх безперебійної роботи.

7. Популяризація народної культури та традицій – учасники можуть виступати як представники своєї культури та традицій, сприяючи їх популяризації серед відвідувачів фестивалю [35].

Обов'язки учасників можуть варіюватися в залежності від конкретних умов та організації фестивалю «Миколаївський розпис».

Робочий план (діаграма Гантта) з організації етнофестивалю у м. Новомосковськ «Миколаївський розпис» (17-18 серпня 2024 р.) представлений у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Робочий план (діаграма Гантта) з організації етнофестивалю у м. Новомосковськ “Миколаївський розпис” (17-18 серпня 2024 р.)

Перелік завдань	1-7	7-15	16-23	24-30.06	1-7	8-15	16-23	23-31.07	1-7	8-16	17-18.08	19.08
Вибір та бронювання локації	+											
Пошук та запрошення учасників	+	+	+	+	+	+	+	+				
Визначення бюджету					+	+						
Реклама та просування					+	+	+	+	+			
Оформлення локації									+	+		
Встановлення сцен та зон для виступів										+		
Забезпечення безпеки та медичної допомоги										+		
Розміщення виставок та майстер-класів											+	
Продаж сувенірів та ремесел											+	
Розбірка та прибирання локації												+

Джерело: розроблено автором

Щоб побудувати діаграму Гантта для організації етнофестивалю «Миколаївський розпис» у м. Новомосковськ з датами 17-18 серпня 2024 року, спочатку потрібно розробити список завдань та визначити часові рамки їх виконання.

Перелік завдань та їх приблизні строки виконання:

1. Планування та підготовка:

- вибір та бронювання локації – 1-7 червня;
- пошук та запрошення учасників – 1-30 червня;
- визначення бюджету – 1-15 липня;
- реклама та просування – 1-15 липня.

2. Підготовка інфраструктури:

- оформлення локації – 5-16 серпня;
- розміщення виставок та майстер-класів – 5-16 серпня;
- встановлення сцен та зон для виступів – 8-16 серпня;
- забезпечення безпеки та медичної допомоги – 5-16 серпня;

3. Проведення фестивалю:

- забезпечення безпеки та медичної допомоги – 17-18 серпня;
- продаж сувенірів та ремесел – 17-18 серпня.

4. Післяфестивальні заходи:

- розбірка та прибирання локації – 19 серпня.

Програма етнофестивалю «Миколаївський розпис»

День 1

9:00 – 10:00 – реєстрація учасників.

10:00 – 12:00 – відкриття фестивалю, привітання гостей та виступи місцевих художників, артистів.

12:00 – 17:00 – майстер-класи з традиційних ремесел: миколаївський розпис на різних матеріалах.

15:00 – 17:00 – виступи народних колективів та танцювальні вистави.

17:00 – 19:00 – дитячий конкурс на кращий малюнок в стилі миколаївського розпису.

19:00 – 20:00 – вечірня програма: фольклорні вистави, музичні імпровізації.

День 2

10:00 – 12:00 – продовження майстер-класів та демонстрація традиційних ремесел.

13:00 – 15:00 – конкурс на найкращий традиційний страву.

15:00 – 16:00 – виступи музичних гуртів та сольних виконавців.

16:00 – 17:00 – нагородження переможців конкурсів та виставка кращих робіт.

17:00 – 18:00 – закриття фестивалю, виступи відомих артистів та музичних гуртів.

Цінова політика етнофестивалю «Миколаївський розпис» виглядає наступним чином: доступ на фестивальні майданчики (зони) відкрито всім бажаючим, плата за вхід до громадських зон не стягується.

Павільйони з платними майстер-класами на території фестивального містечка – охочим потрапити на них необхідно придбати вхідний квиток. При цьому плату за відвідування павільйонів у фестивальному містечку можна назвати символічною порівняно з виставковими центрами, що діють у Дніпропетровській області.

Продаж сувенірної продукції, подарунків, книг на території фестивального містечка. До цієї категорії входять «блошиний» ринок (предмети побуту 19-20 століття), антикваріат, ремісничі товари, оригінальні сувенірні вироби із символікою фестивалю, сувенірна продукція, дизайнерські товари вироби ручної роботи, а також книжковий розвал: сучасні та букіністичні книги, альбоми з тематики мистецтва та краєзнавства. Цінові обмеження за цими позиціями організаторами фестивалю не запроваджуються, ціни встановлюються індивідуально власниками відповідних бізнесів.

Продаж їжі та напоїв на території фестивального містечка. Очікується, що будуть функціонувати лавки з різноманітною їжею: кондитерські вироби,

морозиво, хот-доги, піца, фаст-фуд, безалкогольні напої – вода, кава, коктейлі (оскільки вживання алкоголю в межах фестивального містечка заборонено). Також на території фестивального містечка встановлено вендингові автомати з продажу води з фірмовою символікою «Миколаївський розпис», інших напоїв та невеликих снєків.

Варто зазначити, що більшість заходів залишається безкоштовними для відвідування – це поширюється на всі види активностей та концерти, які відбуваються на сценах фестивального містечка [27].

Одним із пріоритетів організаторів фестивалю є забезпечення безпеки та створення з фестивального містечка місця для сімейного дозвілля. За рахунок охорони на вході у фестивальне містечко, діє заборона на вживання алкоголю та куріння на території фестивалю, планується зробити територію «Миколаївського розпису» тим місцем, куди безпечно приходити з дітьми.

На фестивальному майданчику «Миколаївський розпис» впроваджується концепція ярмаркової площі. Для реалізації ідеї необхідно залучення малих локальних бізнесів, головним критерієм відбору для організаторів є забезпечення різноманітності товарів у загальному ярмарковому комплексі.

Торгові площі у вигляді ярмаркових крамниць будуть надаватися відібраним конкурсантом на безоплатній основі, проте представники бізнесу мають дотримуватися низки умов, головна з яких – відповідність художній концепції етнофестивалю, всі найдрібніші деталі мають бути погоджені з художнім керівником проєкту.

У зв'язку з необхідним підлаштуванням під чинну концепцію фестивалю своєї продукції та обслуговуючого персоналу (меню, уніформа тощо), обладнанням зон усім необхідним відповідно до пред'явлених технічних вимог вендори несуть додаткові витрати. Також за кожним із них буде закріплено певну територію фестивального містечка, за підтримку порядку та прибирання на якій вони відповідають. При цьому здійснювався суворий контроль за

дотриманням встановленого режиму функціонування бізнесів на території «Миколаївського розпису».

2.3. Аналіз витрат та соціально-економічної ефективності проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»

Організація та проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» виявляється дієвим інструментом для збереження, популяризації та відтворення культурної спадщини Новомосковського району. Цей фестиваль не лише створює можливість для виявлення мистецьких талантів та традиційних ремесел, а й сприяє зміцненню соціокультурної спільноти та розвитку туризму [24].

Цільовими показниками реалізації проекту є:

1. Охоплення аудиторії етнофестивалю «Миколаївський розпис»;
2. Кількість публікацій у місцевих та обласних ЗМІ;
3. Кількість реалізованих проєктів у рамках етнофестивалю «Миколаївський розпис»;
4. Кількість учасників заходів;
5. Кількість об'єктів інфраструктури, які створені для реалізації заходів етнофестивалю;
6. Обсяг туристичного потоку, залученого у рамках етнофестивалю «Миколаївський розпис»;
7. Кількість бізнес-партнерів етнофестивалю «Миколаївський розпис» (готелі, підприємства громадського харчування, служби таксі, туристичні оператори та екскурсійні бюро, сувенірний бізнес);
8. Кількість інформаційних каталогів та журналів (включаючи електронні) про етнофестиваль «Миколаївський розпис»;
9. Обсяг позабюджетних коштів, залучених до реалізації заходів етнофестивалю «Миколаївський розпис»;

10. Кількість створених робочих місць у рамках фестивалю «Миколаївський розпис» [19].

Кошторис витрат на проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» може включати різноманітні види витрат, які розділемо на декілька основних категорій:

1. Оренда стендів, шатрів або інших будівельних конструкцій, оплата за користування комунікаціями (електроенергія, вода, тощо).

2. Технічне забезпечення – аудіо- та відеообладнання, звукова та світлова техніка, монтаж та обслуговування технічного обладнання.

3. Маркетинг та реклама – розробка та друк рекламних матеріалів (брошури, листівки, афіші тощо), реклама у ЗМІ (радіо, телебачення, газети, журнали), реклама в Інтернеті (соціальні медіа, веб-сайти, рекламні банери тощо).

4. Підготовка та проведення заходів – оплата гонорарів артистам, майстрам ремесел, експертам, лекторам, ведучим тощо, придбання матеріалів для майстер-класів та виставок.

5. Організація харчування для учасників та персоналу.

6. Придбання подарунків та призів для учасників та конкурсів.

7. Логістика та транспорт – оренда транспорту для перевезення учасників, експонатів та обладнання; витрати на паливо, паркування.

8. Адміністративні витрати – оплата послуг адміністративного персоналу (організатори, координатори, менеджери); придбання канцелярських товарів та інших офісних матеріалів [21].

Складемо кошторис витрат на проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» для Управління культури, спорту та туризму виконавчого комітету Новомосковської міської ради (табл. 2.4).

Фінансування фестивалю проводиться за рахунок коштів, виділених з міського бюджету на його проведення (окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку), власних коштів Управління культури, спорту та туризму виконавчого комітету

Новомосковської міської ради, добровільних внесків інших організацій, підприємств, установ.

Таблиця 2.4 – Кошторис витрат на проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»

№ з/п	Перелік витрат	Сума, грн
1	Оплата праці працівників режисерсько-постановчої групи, художнім діячам, майстрам, лекторам, експертам згідно з договорами цивільно-правового характеру	40000
2	Адміністративні витрати	10000
3	Нарахування на заробітну плату (єдиний соціальний внесок 22%)	8000
4	Друкована, поліграфічна продукція (буклети 2000 шт., запрошення 750 шт., флаєра – 1500 шт., афіши великі – 25 шт., стіка банерна 2 шт., банер – 2 шт., афіши маленькі – 50 шт.)	50000
5	Реклама у ЗМІ та соціальних мережах	25000
6	Транспортні послуги	15000
7	Послуги технічного забезпечення (використання сценічної конструкції та світлової апаратури)	18000
8	Облаштування зон фестивального містечка	25000
9	Послуги проживання учасників заходу 25 осіб	25000
10	Послуги харчування учасників заходу 50 осіб	23500
11	Матеріали для майстер-класів та виставок	20000
12	Подарунки та призи	18000
	Всього	268300

Джерело: розроблено автором

Приватні підприємства та організації, які здійснили грошові внески в організацію фестивалю, забезпечуються рекламою на радіо, телебаченні, у пресі, на офіційних веб-сайтах театру та фестивалю, їх торгові марки та емблеми використовуються при художньому оформленні заходів згідно з чинним законодавством [10].

Проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» може мати різні напрями економічного ефекту для Новомосковської громади. Можливі напрями:

1. Збільшення прибутку від туризму за рахунок збільшення кількості туристів, що відвідують місто на час фестивалю.

2. Зростання витрат місцевих мешканців та туристів на проживання, харчування, розваги та покупки сувенірів.

3. Збільшення обсягів продажів місцевих підприємств, таких як готелі, ресторани, кафе, магазини сувенірів, місцеві виробники тощо.

4. Стимулювання місцевого підприємництва та розвиток нових бізнесів, пов'язаних з туризмом та розвагами.

5. Збільшення обсягів продажу сувенірів та ремесел, які виготовляються місцевими майстрами під час фестивалю.

6. Створення нових можливостей для місцевих ремісників та виробників сувенірів.

7. Позитивне враження від фестивалю може сприяти підвищенню престижу міста та його привабливості для інвесторів, туристів та потенційних резидентів.

8. Привертання інвестицій у туристичну інфраструктуру міста через підвищений інтерес до місцевого туризму.

9. Створення додаткових робочих місць для тимчасових працівників та волонтерів, які допомагають у проведенні фестивалю.

Розрахований економічний ефект за показником рентабельності свідчить про високу ефективність заходу, так місцева влада інвестує 168,3 тис.

грн (100 тис.грн очікувана спонсорська допомога), а повертає у вигляді додаткових податків в бюджет міста 175 тис.грн.

Таблиця 2.5 – Показники результативності та економічної ефективності проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис»

№ з/п	Перелік витрат	Значення
1	Охоплення аудиторії етнофестивалю «Миколаївський розпис» (населення міста та району)	75000
2	Кількість публікацій у місцевих та обласних ЗМІ (телеканал «Самара» – 3, офіційна сторінка Виконавчого комітету Новомосковської міської ради – 2, місцеві пабліки – 5)	10
3	Кількість реалізованих проєктів (активностей) у рамках етнофестивалю «Миколаївський розпис»	20
4	Кількість учасників заходу (1-й день - 3000, 2-й день - 3000)	6000
5	Обсяг позабюджетних коштів, залучених до реалізації заходів етнофестивалю, спонсорська допомога	100000
6	Кількість створених робочих місць у рамках фестивалю «Миколаївський розпис»	18
7	Витрати одного учасника етнофестивалю (продукти харчування, сувенірна продукція, платні майстер-класи), грн	500
8	Загальні витрати учасників фестивалю, що дорівнює доходу ФОП, задіяних у заході, грн	3000000
10	Додатковий дохід сфери харчування та розміщення міста	500000
11	Єдиний податок, що сплачується у бюджет міста (3-5% в залежності від групи ФОП)	175000
12	Кошти місцевого бюджету на організацію заходу, грн (100000 грн спонсорська допомога)	168300
13	Рентабельність проведеного заходу, %	104

Джерело: розроблено автором

Для отримання позабюджетних коштів в розмірі 100 тис. грн планується залучення підприємств до спонсорства, наприклад, таких як ТОВ «Ласунка»,

ТОВ «Три ведмеді», ПРАТ «Придніпровський завод харчових концентратів».
Для цього необхідно виконати наступні кроки:

1. Створення привабливої пропозиції – розроблення пакетів спонсорства з різними рівнями участі та вигодами для підприємств. Включення різноманітних маркетингових можливостей, таких як реклама на майданчику фестивалю, участь у прес-конференціях, логотипи на рекламних матеріалах тощо [33].

2. Звернення до місцевих підприємств – залучення місцевих підприємств, таких як ресторани, магазини, готелі, для спонсорської підтримки фестивалю, наприклад, ТОВ «Валієвський», ТОВ «Велике пузо», готельно-ресторанний комплект «Relax», «Lake Park». Переконання в тому, що спонсорство фестивалю може бути для них можливістю привернути нових клієнтів та підвищити свою видимість в місцевій громаді.

3. Створення привабливих стимулів – пропонування підприємствам можливостей для презентації своїх продуктів та послуг на майданчику фестивалю. Надання можливості для співпраці з організаторами фестивалю у проведенні конкурсів, акцій та розіграшів серед відвідувачів.

4. Підкреслення суспільної відповідальності – підкреслення того, що спонсорство фестивалю підтримує розвиток культурного життя та туризму у місті, що відповідає цілям корпоративної соціальної відповідальності.

5. Презентація попередніх успішних прикладів – показ активності попередніх спонсорів та їхніх успішних співпраць з фестивалем може бути стимулом для нових підприємств.

Проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» може мати впливовий соціальний ефект для громади міста Новомосковськ, ним може виступати:

1. Сприяння єднанню громади – фестиваль створює можливість для спілкування та співпраці між місцевими мешканцями, різними культурними групами та етнічними спільнотами. Це сприяє підвищенню взаєморозуміння,

толерантності та соціальної кооперації, у тому числі інтеграцію внутрішньо переміщених осіб.

2. Збереження культурної спадщини – етнофестиваль сприяє збереженню та відтворенню традиційної культурної спадщини регіону. Він дає можливість місцевим артистам, ремісникам та іншим творчим особам демонструвати свої таланти та навички, а також передавати їх молодшим поколінням.

3. Розвиток мистецтва та творчості – фестиваль стимулює розвиток мистецтва та творчості в громаді, сприяючи появі нових художніх напрямків, творчих ідей та проєктів.

4. Підвищення самооцінки та гордості за своє місто – участь у проведенні та відвідування фестивалю може збільшити самоповагу мешканців та викликати почуття гордості за своє місто та його культурні традиції.

5. Сприяння туризму – проведення етнофестивалю привертає увагу туристів до міста, що сприяє розвитку туристичної індустрії та створює нові робочі місця в сфері гостинності та послуг.

6. Створення позитивної атмосфери – фестиваль сприятиме створенню позитивної атмосфери в місті, підвищуючи настрій мешканців та стимулюючи відвідування громадських заходів.

Наведені вище соціальні переваги спільно сприяють покращенню якості життя та розвитку Новомосковської громади, роблячи місто більш привабливим та життєздатним місцем для життя, праці та відпочинку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами кваліфікаційної роботи бакалавра сформовано наступні висновки:

1. Аналіз культурно-пізнавального та подієвого туризму в Новомосковському районі демонструє значний потенціал цього регіону в сфері туризму і його важливу роль у розвитку місцевої економіки та культурної спадщини. Завдяки багатій історії та культурній спадщині, район має всі умови для розвитку культурно-пізнавального туризму. Архітектурні пам'ятки, музеї та історичні місця, зокрема історичний центр Новомосковська, Троїцький собор та старовинні будинки, приваблюють відвідувачів. Природні ресурси, такі як парки, річка Самара та Самарський ліс, сприяють розвитку екологічного туризму та активного відпочинку.

Подієвий туризм також важливий для району. Різноманітні заходи, як фестивалі, концерти та спортивні змагання, які проводилися до війни, привертали значну кількість відвідувачів. Це сприяло культурному розвитку та економічному зростанню району через збільшення туристичних витрат.

Новомосковський район має великий потенціал для розвитку туризму, що може суттєво вплинути на його економічний та культурний розвиток. Важливо ефективно використовувати цей потенціал для досягнення стабільного зростання та процвітання регіону.

2. Проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» у місті Новомосковськ може мати значний вплив на розвиток та збереження культурної спадщини цього регіону, також є надзвичайно доцільним та необхідним заходом для післявоєнного відновлення регіону. Він сприятиме не лише економічному зростанню, але й збереженню культурної спадщини, укріпленню соціальної згуртованості громади та підвищенню загальної привабливості міста як туристичного центру.

3. Для вивчення попиту на проведення етнофестивалю «Миколаївський розпис» було проведено опитування серед потенційної цільової аудиторії у місцевому телеграм-каналі Novik_Now, який має понад 11 тис. підписників. В

опитуванні взяли участь 152 особи, до їхньої уваги було представлено 6 питань. Результати опитування свідчать про великий інтерес місцевої громади до проведення етнофестивалу «Миколаївський розпис» і підтверджують доцільність та необхідність організації такого заходу для культурного розвитку міста Новомосковськ.

4. Визначено короткострокові результати проведення етнофестивалу «Миколаївський розпис»: на локальні події буде залучено нову аудиторію, в тому числі маломобільні категорії населення, дітей та молодь; локальні фестивалі демонструють сталість до розвитку та масштабування.

5. Визначено довгострокові результати проведення етнофестивалу «Миколаївський розпис»: локальні фестивалі сприяють культурному та економічному розвитку місцевих громад, підвищують рівень спроможності громад генерувати конкурентоспроможні культурні продукти для місцевих жителів та гостей; локальні фестивалі стимулюють розвиток культурно-пізнавального туризму та розбудову цілісної інфраструктури туристичного сервісу в малих містах і селах; сформовані сталі партнерства між представниками культурного сектору та владою в регіонах для спільної мети – підвищення культурного потенціалу регіону.

6. Проведення етнофестивалу «Миколаївський розпис» може мати значний економічний ефект для Новомосковської громади за різними напрямками: збільшення прибутку від туризму; зростання витрат туристів і місцевих мешканців; збільшення продажів місцевих підприємств; стимулювання місцевого підприємництва; збільшення продажу сувенірів і ремесел; підвищення престижу міста; привертання інвестицій у туристичну інфраструктуру; створення додаткових робочих місць.

7. Економічний ефект від проведення етнофестивалу підтверджується проведеними розрахунками: місцева влада інвестує 168,3 тис. грн (включаючи очікувану спонсорську допомогу в розмірі 100 тис. грн), а у вигляді додаткових податків до бюджету міста повертається 175 тис. грн, що свідчить про високу ефективність заходу та його доцільність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безугла Л.С. Регіональні особливості розвитку екотуристичної діяльності в Україні: порівняльний аналіз. *Вісник економічної науки України*. 2020, №2 (39). С.50-57 URL: 10.37405/1729-7206.2020.2(39).50-57 [http://www.venu-journal.org/download/2020/2\(39\)/07-Bezuhla.pdf](http://www.venu-journal.org/download/2020/2(39)/07-Bezuhla.pdf).
2. Бейдик О. О., Гончарук А. О. Розвиток культурно-розважального туризму в Україні (на прикладі фестивального туризму). *Географія та туризм*. 2010. Вип. 8. С. 45–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2010_8_12
3. Бермес І. Організаційні засади музичного фестивального руху в Україні. *Культурологічна думка*. 2015. № 8. С. 150–155. URL: https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD8_Bermes.pdf.
4. Верещака А. О. Музичний фестиваль у системі маркетингу. *Культура України*. 2014. Вип. 45. С. 239–246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2014_45_31.
5. Виставка «Миколаївський розпис» у Новомосковському музеї. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/vystavka-mykolayivskiy-rozpys-u-novomoskovskomu-muzeyi/>
6. Виткалов С. В. Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектора. *Культура України*. 2016. Вип. 52. С. 182–190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kuk1_2016_52_22.
7. Герасименко Т.В. Управління розвитком туризму (на прикладі Дніпропетровської області). *Економічний вісник НГУ*. 2018. №1(61). С. 159-166.
8. Герасименко Т.В. Формування та розвиток конкуренції в ринковій економіці (на прикладі туристичної індустрії України). *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2018. Випуск 18. С.43–51.
9. Герасименко Т.В., Романко О.О. Фестиваль як інструмент повоєнного оновлення міста Новомосковськ через культуру: матеріали II міжнар. наук.-

практ. конф. «Відновлення України та її регіонів в контексті глобальних трендів: управління, адміністрування та забезпечення», м. Запоріжжя, 23-24 трав. 2024 р. Запоріжжя. 2024. URL: <https://zr.edu.ua/conference-2024-1-3>.

10. Грушина А. І. Особливості організації системи менеджменту сфери культури і мистецтв. *Вісник КНУКіМ*. 2018. № 1. С. 53–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bknucams_2018_1_6

11. Дніпропетровщина: сім туристичних родзинок. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29989296.html>.

12. Карпаш О. М. Театральні фестивалі в культурно-мистецькому житті України кінця ХХ – початку ХХІ століття: історія, типологія, тенденції розвитку : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня кандидата мистецтвознавства : спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». Івано-Франківськ, 2019. 17 с.

13. Кожухівська Р.Б. Підвищення конкурентоздатності туристичної дестинації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70). № 1, С. 160-164. URL: http://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_1/29.pdf.

14. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями: підручник. Вінниця: «ПП «ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.

15. Кривенкова Р. Ю. Поняття та сутність туристичного потенціалу: державно-управлінський аспект. *Ефективна економіка*. 2019. Випуск 9. С. 126-134. URL: 10.32702/2307-2156-2019.9.70.

16. Мазаракі А.А. Туристичні дестинації (теорія, управління, брендинг) : монографія. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 388 с.

17. Манелюк Д. І. Розвиток вітчизняного фестивального руху: історіографічний аспект. *Культура України*. Сер. Мистецтвознавство. 2019. Вип. 63. С. 229–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kum_2019_63_24.

18. Марченко О.А. Концептуальні засади регіонального розвитку туристичної індустрії. *Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка*.

2017. Випуск 10. С. 454-458. URL:

https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/79.pdf.

19. Медефік: фестивалі і конкурси. URL : <https://www.medefik.com/>

20. Місто на Самарі. URL: Історична довідка <https://novomoskovsk-rada.dp.gov.ua/pro-misto/istorichna-dovidka>.

21. Москвічова Ю. О. Фестивально-конкурсний рух на Вінниччині: динаміка розвитку. *Культура і сучасність*. 2014. № 1. С. 192–197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2014_1_36.

22. Новомосковська міська рада. Офіційний сайт. URL: <https://novomoskovsk-rada.dp.gov.ua/>.

23. Олефір Д. Фестивальний рух в Європі : комунікаційні аспекти. Масова комунікація у глобальному та національному вимірах. Дніпро : ДНУ імені О. Гончара, факультет систем і засобів масової комунікації, 2016. Вип. 6. С. 109–113.

24. Олійник В. В., Шикіна О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку подієвого туризму на території України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаїв, 2016. Вип. 14. С. 460-463. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/99.pdf>.

25. Панухник О.М. Інноваційний потенціал регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу: передумови формування та векторність управління. *Галицький економічний вісник*, № 2 (49). 2015, С. 5-12.

26. Програми соціально-економічного та культурного розвитку м. Новомосковськ. URL: <http://surl.li/hpwlr>.

27. Проскуріна М. О. Культурологічні та економічні аспекти фестивального руху Угорщини та України. *Science and Education a New Dimension. Economics*. 2015. № 1 (72). С. 41–43. URL: <http://surl.li/ulrwx>.

28. Новомосковський історико-краєзнавчий музей імені Петра Калнишевського. URL: <http://surl.li/ulskx>.

29. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія / за заг. ред. В. В. Паппа. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2016. 268 с.
30. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 537 с.
31. Стратегія розвитку м. Новомосковська 2022-2028 рр. URL: <https://novomoskovsk-rada.dp.gov.ua/pro-misto/programa-rozvitku/strategiya-rozvitku-m-novomoskovska-2022-2028>.
32. Управління культури, спорту та туризму виконавчого комітету. Новомосковської міської ради. URL: <http://surl.li/hpwms>.
33. Філіна Т. В. Маркетингова складова популяризації культурного продукту. *Питання культурології*. 2019. № 35. С. 77-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pkl_2019_35_9.
34. Френкель І. 10 питань на зустріч успішному фестивалю. URL: https://ukr.lb.ua/blog/iryna_frenkel/375065_10_pitan_zustrich_uspishnomu.html.
35. Шимчик З. М. Функції менеджера-організатора фестивалю. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер. Філософія, культурологія, соціологія*. 2016. Вип. 11. С. 125–131. URL: <http://surl.li/ulscj>.